

> DÜBAM
DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

AVRUPA KAPILARINDA GÖÇMENLER

Sorunlar, Nedenleri ve Geleceği

Moderatör: Aynur ERDOĞAN

DÜBAM

AVRUPA KAPILARINDA GÖÇMENLER Sorunlar, Nedenleri ve Geleceği

Konuřmacılar
Yusuf Adıgüzel
Muhterem Dilbirliği
Muaz Yanılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

dübam

SUNUŞ

Bu ayki yuvarlak masa toplantımızda gündemimize trajedik bir biçimde oturan göçmenlik meselesini konuştuk. Kıyılarımıza minik cansız bedeni vuran Aylan bebekle birlikte sadece iki binli yıllarda Akdeniz’de boğularak ölen insanların otuz bini aşan sayısını en ağır şekilde hissettik. Ancak göçmenlik meselesi nedenlerinin ortaya çıkarılarak sorunlarına çözüm önerileri üretilebilmesi için soğukkanlılıkla ele alınmayı bekliyor. Bu yönde gösterilen çabaların bir parçası olması ümidiyle gerçekleştirdiğimizde toplantıda bu konu üzerinde kafa yoran, emek sarf eden ve yazıp-çizen üç önemli konuşumuz vardı. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Yusuf Adıgüzel, Hukukçu Muhterem Dilbirliği ve hukukçu ve aynı zamanda Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkan Yardımcısı Muaz Yanılmaz.

Suriye savaşıyla birlikte görünürlüğü artan göçmenlik meselesinin uzun bir tarihi geçmişi var. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa devletlerinin gelişen sanayileri için ihtiyaç duydukları emek gücü için başvurdukları göçmen kabulü süreci göçmenlik ve mültecilik hukukunun gelişmesini sağlamış olsa da uygulamalar hiç de Avrupa devletlerine giden Doğulu ve Güneylilerin lehine gelişmedi. Özellikle Irak’ın işgali ve Afganistan’a savaşın ardından göçmenlik yeni bir boyut kazandı. Bu süreçleri farklı boyutlarıyla ele aldığımız toplantıda medyada sunulan algıyı parçalayacak önemli tespitler dile getirildi.

Medyada sunulduğu gibi göçmenler en çok Avrupa ülkelerini mi tercih ediyorlar? Avrupa’nın göçmenleri kapılarında bekletmelerinin sebebi, bahane olarak öne sürüldüğü gibi ekonomik kaygılar mı? Türkiye, Macaristan gibi ülkeler göçmenlerin geçişine neden izin vermiyorlar? Türkiye’deki mültecilik hukuk zemini göçmenler için nasıl bir hayat sağlıyor ve durumlarının düzeltilmesi için ne tür düzenlemelere gidilmelidir?

Bunlar gibi birçok sorunun cevabını bulabileceğiniz toplantı kayıtlarının meselenin farklı ve önemli boyutlarını gündeme getirmesini ve araştırmacıların, konu üzerine kafa yoranların, aktivistlerin çabalarına bir katkı sağlamasını umuyoruz.

DÜBAM

dübam

AVRUPA KAPILARINDA GÖÇMENLER

Sorunlar, Nedenleri ve Geleceği

Aynur Erdoğan: Bugün özellikle Suriyeli göçmenlerin Avrupa sınır kapılarında birikmesiyle sıkıntılı bir şekilde gündemimize giren göçmenlik meselesinin hem tarihi boyutlarını hem de günümüzü etkileyen yansımalarını konuşacağız. Üç önemli konuğumuz var. Yusuf Adıgüzel, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji bölümü öğretim üyesi; Muhterem Dilbirliği Hukukçu ve Muaz Yanılmaz, Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkan Yardımcısı. Göç ve göçmenlik meselesi aslında İslam medeniyeti açısından baktığımızda çok da yabancı olduğu kavramlar değil. Özellikle hicri takvimin bir göç hadisesiyle başlamış olması bu kavramın bizim için merkezi bir yeri olduğunu işaret ediyor. Ancak modern dönemlerde özellikle Müslümanların göçü farklı anlamlar kazanmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı sonrasında 13 milyon olan Osmanlı İmparatorluğu nüfusunun neredeyse yarısının (5,5 milyon) Anadolu'ya doğru göç ettiğini biliyoruz. Ancak o dönemin kültürel koşullarının etkileriyle bu göçmenlerin göç ettikleri yerlerde birkaç nesil geçmeden yerleşik hale geldiğini ve göç hikayelerini unuttuğunu hatırlamalı. Birinci Dünya Savaşı Avrupa'da da benzer etkiler gösterdi ve yaklaşık olarak 14 milyon insan Amerika'ya göç etmişti. Ancak İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra manzara biraz farklılaştı. Avrupa, Avrupa dışı ülkelerden işçi almaya başladı ve bu işçilere de farklı statüler verdi; göçmenlik, mültecilik gibi... Avrupa insanların haklarını ve o ülkeye karşı ödevlerini bu statüler çerçevesinde belirlemeye başladı. Bugün İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte göç olgusunun kazandığı yeni anlam çerçevesinde meseleyi konuşmaya çalışacağız.

Yusuf Hocam İkinci Dünya Savaşından sonra Avrupa devletleri nezdinde çağrılan bu işçiler makbul kişiler idi. Ancak bugün geldiğimiz süreçte çok da makbul kişiler değiller. Ne tür bir değişim yaşandı bu süreçte?

Yusuf Adıgüzel: Şimdi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hatırlarsanız Avrupa'da büyük bir yıkım yaşanmıştı. Avrupa'daki bu yıkımdan sonra Avrupa'nın tekrar ayağa kaldırılabilmesi için büyük bir işgücü açığı ortaya çıktı. Bu işgücü açığını karşılamak için başta Almanya olmak üzere dışarıdan işçi ithal etmeye başladılar. Bu işçi ihtiyacını Avrupa içinde nasıl çözeriz önce buna baktı Almanya. Doğu Almanya'dan işçi alarak çözmeye çalıştı. Sonrasında Güney Avrupa'dan İspanya, Yunanistan, Yugoslavya'dan işçi alma yoluna gitti. Ama yine işçi açığı ortaya çıkınca bu defa Türkiye'den, Kuzey Afrika'dan Almanya

İnsanlar önce ülke içerisinde hayatta kalabilmek için evlerini, yerlerini değiştiriyorlar. Daha sonra bir başka ülkeye gitmek, sığınmak durumunda kalıyorlar. Dolayısıyla onları ekonomik göçmen olarak tanımlamak Avrupalıların yaptığı bir manipülasyon, bir göz boyamadan ibaret.

merkezli Avrupa'ya işçiler gitmeye başladı. O zaman bahsettiğiniz gibi makbul kişilerdi, çünkü bir işgücü açığı vardı ve bu insanlar kendi istekleriyle değil, ülkelerinin istekleriyle yurtdışına gittiler. İki ülkenin karşılıklı işgücü anlaşması çerçevesinde. Giden insanların hangi ülkeye, hangi şehre, hangi fabrikaya gidecekleri belli idi. Bir belirsizliğe gitmiyorlardı. Ve bunlar ekonomik göçmen olarak gittiler. Daha sonra konuşabiliriz göçmen, ekonomik göçmeni nasıl ayıracağımızı ama göçmen dediğimiz zaman gidilecek ülkenin onları davetiyle, izniyle, yasal çerçevede giden insanları anlamamız lazım. Bunlar göçmendir ama şu anki geldiğimiz çerçevede bir göçmenlikten değil, bir mültecilikten bahsediyoruz.

Zorunlu olarak Almanya'nın veya Avrupa'nın diğer ülkelerinin bir daveti olmadan giden insanlardan bahsediyoruz. Göçmen insanların durumu; onların davetiyle gitmiş olması her iki ülkenin rızasıyla, ülkelerin karşılıklı anlaşmasıyla, yasal bir çerçevede, düzenli göç dahilinde gitmiş olmasıydı. Ama şimdiki karşılaştığımız tablo yasadışı göç olarak tanımlayabileceğimiz bir çerçevede bu göçlerin gerçekleşmiş olmasıdır. Ve bir savaş, bir baskı, bir zulümden kaçan insanların hayatta kalabilmek için yaptıkları bir göçten bahsediyoruz. Bir ekonomik göçten bahsetmiyoruz şu anda. Göçün ve göçmenliğin farklı bir boyutundan bahsediyoruz. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki göçmenlik bir ekonomik göçmenlik durumuydu. Şimdiki ise bir mültecilik durumu ile karşı karşıyayız.

Erdoğan: *Sadece Suriye bağlamında düşünmeyip genel olarak düşünsek, yine bir ekonomik boyut yok mu, mesela Afrika'dan gidenleri hesaba katar-sak?*

Adıgüzel: Şöyle söyleyelim, yani bir ekonomik boyutu olduğu iddiası var. Ama ben bunun da gerçekçi bir iddia olduğunu düşünmüyorum. Avrupa'ya giden en çok göç nerelerden oluyor; 2015 yılında 500 binin üzerinde insan göçmüş. Yasadışı yollardan Akdeniz'i kullanarak geçmiş insanlar. Hangi ülkelerden git-tiklerine istatistiksel olarak baktığınız zaman, göçün kaynağı neresi; göçün kay-nağı Suriye. Suriye'den sonra Afganistanlılar, Eritreliler, Sudanlılar ve Iraklılar geliyor. Bunlar göçün kaynak ülkeleri. Bu ülkelerin hangisi barış, huzur, refah içerisinde de insanlar ekonomik tercih olarak göç ediyor diyebiliriz? Bu ülkelerin tamamında şu anda çok şiddetli iç çatışmalar var. Savaşlar var. Ve insanlar önce ülke içerisinde hayatta kalabilmek için evlerini, yerlerini değiştiriyorlar. Daha sonra bir başka ülkeye gitmek, sığınmak durumunda kalıyorlar. Dolayısıyla onla-rı ekonomik göçmen olarak tanımlamak Avrupalıların yaptığı bir manipülasyon, bir göz boyamadan ibaret. Bugün hangi Suriyeliye ekonomik göçmen olarak gi-diyor diyebilirsiniz?

Erdoğan: *Peki Avrupa'nın onları makbul olan ya da makul olmayan olarak algılamasında ekonomik faktörler etkin mi? Yani İkinci Dünya Savaşından sonra onlara ihtiyaç duyarken şu an ihtiyaç duymuyor mu?*

Adıgüzel: Şu anda da ihtiyaç duyuyor ve onları istemiyor değil. Ancak hatırlarsanız Merkel'in 800 bin göçmen alacağız açıklaması vardı. Mülteci değil, yani göçmen alacağını söylüyordu. Göçmen almak şöyle bir şey; sizin işgücü ihtiyacınız var, ne kadar mühendis, ne kadar doktor, ne kadar teknik elemana ihtiyacınız var; bunları belirlersiniz, yapılan iltica başvuruları içerisinde bu sayıda

Biz göç imkânı olarak ekonomik maksatla ya da yerleşmek maksadıyla, bir taraftan bir tarafa, hukuki bir engel olmaksızın göç eden kimse-
lere göçmen diyoruz.

insanı ülkenize kabul edersiniz. Yani o yasadışılığı bir anlamda yasa içi göç şeklinde, yasal göçmenlik şekline dönüştürerek kayıt altına alıp, ülkenize alırsınız. Ama şu anda öyle bir durum söz konusu değil. Alacağı 800 bin göçmen Almanya'nın rastgele sınırdan geçerek, ya da işte Makedonya'dan, Macaristan'dan zorlayarak gelen insanlar olursa bu başka bir şey. Zaten Avrupa Birliğinin bir iç yasası var, ileride yine konuşuruz. Avrupa Birliği yasalarına göre göçmenler adım attığı ülkede başvurusunu

yapmak zorunda. Dolayısıyla göçmenler birikecek Yunanistan'da, İtalya'da. Burada biriken göçmenleri diğer ülkeler ihtiyaçlarına göre seçip alacaklar. Hangi konuda elemana ihtiyaçları varsa, çalışacak insana ihtiyaçları varsa bunları seçip, bu şekilde alacaklar.

Erdoğan: *Hocam o dağılıma geçmeden, o da gerçekten ilginç bir mesele, neye göre alıyorlar? Muhterem hocamdan bir hukukçu olarak kavramları açmasını isteyeceğim. Yani göçmen, sığınmacı, mülteci dediğimizde neyi kast ediyoruz ve bunların hakları nedir, gittikleri ülkeye karşı ödevleri nedir?*

Muhterem Dilbirliği: Biraz önce Yusuf Bey bahsetti, yani göç veya göçmen kavramında bir ekonomik arka plan, bir legalite var. Yani bir hukukilik var. Mesela Türklerin Almanya ile yapılan iş göçü anlaşması çerçevesinde 1959-1960 yılında başlayan süreçte işçi göndermemiz bir göçmen kavramıyla izah edilebilir. Almanca kelimelerle izah edecek olursak; Almanya açısından Türk işçiler orada 'immigrand' olarak kabul ediliyor. Bu açıdan baktığımızda göçmen; iki ülke arasındaki bir protokole dayalı olarak da yapılabileceği gibi, herhangi bir

vize zorunluluğu olmadan, örneğin; Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde Fransa'dan Almanya'ya veya Almanya'dan İngiltere'ye yapılabilir. Biz göç imkânı olarak ekonomik maksatla ya da yerleşmek maksadıyla, bir taraftan bir tarafa, hukuki bir engel olmaksızın göç eden kimselere göçmen diyoruz. Sığınmacı kavramı esasen bizim Türkçede bulunan bir kavram. Eğer biz kavramlara 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki hukuki açıdan bakacak olursak - yani mülteci diye çeviriyoruz ama orada yine Almancada dediğimiz, kaçan kişi manasında - kaçan kişi burada ceza hukuku anlamında değil de belli bir takipten ise - dini ya da ırkı takip, insan haklarından dolayı mağduriyete uğradığı için ve ya çok farklı bir sebepten dolayı hayatını garanti altında hissetmiyorsa - bu kişilerin ülkelerini terk ederek, başka ülkeye kaçmasını hukukilik açısından ele aldığımızda, sığınmacı tabirini kullanmamız doğru olur. Ancak sığınmacı bir statü ifade ediyor. Burada asıl geçiş, bir ülkeden diğer ülkeye yani 'flüchtling' dediğimiz, 'kaçan kişi' kavramını iyi oturtmamız gerekiyor. Çünkü mesela Suriye'den Türkiye'ye veya bir başka ülkeye geçen kişiler ilk etapta bir statü sahibi değil hukuki açıdan. Sadece kendi ülkelerinden kaçmış kişiler. Yani bunları göçmen olarak da tarif edemiyoruz. Hukuki statüye sahip olabilmeleri için gittikleri ülkelere kabul görmeleri gerekiyor. Örneğin; belli bir sebebe dayalı olarak iltica müracaatında bulunması gerekiyor. Bu talep kabul edildiği takdirde mülteci statüsüne veya bizim anladığımız anlamda sığınmacı statüsüne kavuşuyor. Bu kişiler, 1951 Uluslararası Mülteci Konvansiyonu'nda ve buna ek olarak 1967 yılındaki protokollerle garanti altına alınıyor. Türkiye 1962 yılında Cenevre Konvansiyonu'na ve 31 Temmuz 1968'de de kaçan kişilerin statülerini belirleyen protokole dahil oluyor. Bu açıdan baktığımızda kavram olarak 'kaçan kişi' Almanca ifadesiyle 'flüchtling' üzerinde yoğunlaşmamız gerekiyor. Çünkü sığınmacı ve mülteci bir statü kazandıran, bir hak sahipliği veren ifadeler. Mesela mülteci yani sığınmış kişi, bir hak sahibidir bulunduğu ülkede. Böyle baktığımızda bir silsile şeklinde birbirini takip ediyor. Veya iltica müracaatında bulunan kişiler, bunların hepsini bu bahsettiğim anlaşmalar çerçevesinde ve bilhassa Batı Avrupa'da her ülkenin kendi iltica ya da yabancılar yasası çerçevesinde kabulleri ve bu yasaya uygunlukları bu kişilere statü bahşediyor.

Muaz Yanılmaz: Mevzuat itibariyle, yeni kavramlar söz konusu. Birincisi mülteci, biraz önce hocamın da bahsettiği 1951 Cenevre sözleşmesi ve 1967 New

York protokolü çerçevesinde tanımlanan mülteci kavramı var. Türkiye bu mülteci kavramına, daha doğrusu 1951 Cenevre sözleşmesine bir coğrafi şart, bir sınırlandırma koyduğu için, Avrupa dışından gelen kişileri mülteci olarak isimlendirmiyor. Bunun yanında Türkiye 2014'te yürürlüğe giren Yabancılar Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında 'şartlı mülteci' diye bir kavram getirdi. Bu tanımlamayı da Avrupa dışından gelen ama mülteci statüsünü taşıyan, yani ırkı, dini, dili sebebiyle bir ayrımcılığa ve ölüm tehlikesine maruz kalan kişiler için getirdi. Şartlı mülteci başvurusunda bulunmak için de kişilerin ülkelerinden getirdikleri bir takım belgelere, evraklara ve bir takım özel şartlara ihtiyacı olduğundan dolayı bütün bu şartları da taşımayanlara, her ne sebeple olursa olsun ölüm tehlikesiyle yaşıyorsa ikincil koruma statüsü getirdi. Bir de bütün bunların yanında bir de 'geçici koruma statüsü' diye bir kavram çıkardı. Bu da aynı şekilde kitlesel bir şekilde gelen kişilerle ilgili.

Erdoğan: Bu yeni bir gelişme mi, Suriye'den gelen insanlarla mı bağlantılı?

Yanılmaz: Bu yanlış anlaşılan bir kavram, yani sanki Suriyelilere özgü olarak zannediliyor. Fakat bu Suriyelilere özgü bir düzenleme değil. Bu kavramın içeriği; kitlesel olarak gelen ve kitlesel olarak bir tehlikeye maruz kalan kişilere, Bakanlar Kurulu kararıyla sağlanan bir hak, bir statü. Dolayısıyla bugün itibarıyla Türkiye'nin yaşadığı güncel kriz dikkate alındığında Suriyeliler Bakanlar Kurulu kararıyla geçici koruma statüsündeler. Ama yarın bir başka kitlesel göç hareketi söz konusu olduğunda onlara da Bakanlar Kurulu kararıyla 'geçici koruma statüsü' sağlanabilir. Türkiye açısından böyle bir kavramsal farklılık var.

Erdoğan: 'Geçici koruma statüsü' sağlanan kişiler eğitim, sağlık, çalışma haklarından hangilerine sahipler?

Yanılmaz: Sorunuza cevap vermeden önce Yusuf Hoca'nın söylediklerine bir parantez ilave etmek istiyorum; kişinin sadece ekonomik sâiklerle bir yerden başka bir yere göç etmesi meselesinde; Derida'nın tam bu konu ile ilgili bir 'kozmpolitizm' adlı bir konuşması var. O konuşmasında şunun dikkatle altını çizer: "Avrupa, şu anda kendisine mültecilik bağlamında gelen göçleri bir ekonomik hareketlilikle ele alarak bunları sanki bertaraf edebilecekmiş gibi bir düzenlemeye doğru sürüklüyor kendisini. Fakat siz en temel insani ihtiyaçlarla bir yerden bir yere gelmiş kişileri çalışmadan, karnını doyurmak zorunda kalmadan, dolayısıyla ekonomik sebepler ve niyetler taşımadan bir yerde yaşamak zorun-

da bırakamazsınız” diyor. Yani dolayısıyla bugün mültecilik olarak tartıştığımız meselenin temellerinde de ister istemez ekonomik sebepler gibi başka birçok sebep yer alabilir. Ama genel çerçeveye baktığımızda bugün hiçbir şekilde dünya üzerinde 25 milyondan fazla mülteci nüfusunun ekonomik kaygılarla olduğunu iddia edemeyiz. Çünkü bugün orta Afrika’da hala iç savaşlar var, insanların can tehlikeleri var, sıkıntıları var. Dolayısıyla evet, ekonomik sebeplere bağlı hareketlilikler de var ama temel olarak insanların yaşam tehlikesi söz konusu. Şimdi Türkiye’deki Suriyelilerin hangi statüde bulduklarını konuşacak olursak; biraz önce ifade ettiğimiz gibi, Uluslararası Yabancılar Koruma Kanunu çerçevesinde ‘geçici koruma statüsünde’ kabul ediliyorlar. Bu statü aslında teknik olarak Avrupa’da uygulanan uluslararası standartların çok ötesinde bir şekilde uygulanıyor Türkiye’de. Nedir bu; ‘geçici koruma statüsü’ altı aylık veya bir yıllık sürelerle ve bir takım uzatmalara tabi olarak uygulanan bir statüdür. Fakat Türkiye bunu süresiz bir şekilde, yani bunu bugünkü Suriyeliler açısından düşünecek olursak, Suriye’deki iç savaş devam ettiği süre boyunca Türkiye’deki Suriyelilere bu statüyü uygulayacak şekilde düzenleme yaptı. Dolayısıyla süresiz bir şekilde uyguluyor. Ancak şöyle bir dezavantajı var: ‘geçici koruma statüsü’ aslında temel olarak bu kişilere nitelikli bir hukuki koruma sağlamıyor. Neden bunu sağlamadığını söylüyoruz, normalde mülteci, şartlı mülteci ve ikinci koruma başvurusunda bulunabilen kişiler bir uluslararası korumaya da aslında başvurmuş olurlar ve dolayısıyla uluslararası koruma altına girmek için bir hakları doğmuş oluyor. Fakat Türkiye şunu söylüyor; ‘Ben siz Suriyelileri geçici bir koruma statüsü altına aldım ve bu statü bittiği zaman sen ülkeneye geri dönmüş olacaksın. Dolayısıyla bu statünün devam ederken herhangi bir şekilde ne BM Mülteci Yüksek Komiserliğine, ne de Türkiye İçişleri Bakanlığı’na uluslararası bir korumayı talep eden bir başvuruda bulunamıyorsun. Dolayısıyla bu durum temel uluslararası metinler çerçevesinde yasal, hukuki bir güvenceye kavuşmalarını engelleyen bir düzenleme ve içeriği sahip aslında temel olarak.

Adıgüzel: Yani ben şunu anlayabilir miyim, Suriye’den gelen iki milyon insan, Türkiye’den mültecilik başvurusunda bulunamaz mı? Başvuruda bulunabilmeleri için Türkiye sınırlarını terk edip, mesela Yunanistan’a geçmeleri gerekiyor?

Yanılmaz: Aynen öyle. Yani Türkiye’nin sağladığı geçici koruma statüsünden

faýdalandıkları sürece, ‘geçici koruma’ statüsüne ve geçici kimlik kartına sahip oldukları sürece uluslararası korumaya başvurmuyorlar.

Adıgüzel: Kimlik almasak?

Yanılmaz: Bu da Türkiye’deki buldukları yasal statüyü etkiler. Hakların ötesinde, çok kolay sınır dışı edilmelerini sağlar. Ve yasal statülerini zedeleyecek bir durum ortaya çıkar. Yani Türkiye kendisine gelen Suriyelileri bir kayıt altına alarak geçici koruma statüsü sağlıyor.

Erdoğan: *Bu geçici koruma statüsünün içeriğinde neler var?*

Yanılmaz: Evet, onu söyleyelim; geçici koruma statüsündeki, geçici koruma yönetmeliğine baktığımızda bu statü altındaki kişilere çalışma, sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim gibi bir takım imkân ve haklardan faydalanma durumları düzenlenmiş. Fakat burada da şöyle bir sıkıntı var; bu düzenlemenin metni emredici bir hüküm özelliği taşıyor. Hükümlerde ‘geçici koruma statüsüne’ sahip kişilere, sağlık imkânlarından faydalandırılma hakkı tanınır; ya da eğitim hakkından faydalandırılır gibi emredici bir hüküm yok. Sadece ‘faydalandırılabilir’ gibi bir düzenleme söz konusu. Dolayısıyla bu düzenlemeden kaynaklı olarak da uygulamalar çok çeşitli. Çok ciddi sıkıntılar yaşanıyor. Suriyeliler açısından sağlık meselesi dikkate alındığında bu problemler çok aza indirgenmiş durumda. Yani bir takım resmi prosedürler vardı; önce sağlık ocağına gitmek zorunda, sağlık ocağı gerekli görürse bir hastaneye yönlendirmek durumundaydılar. Şimdi doğrudan hastaneye gidebilmeleri gibi haklar nispeten giderilmiş durumda. Fakat eğitim meselesine baktığımızda, bu hala çözülebilmemiş değil. Bu sene (2015) Türkiye’de 190 bin civarında eğitim çağındaki Suriyeli çocuğa eğitim verileceği söyleniyor. Fakat 660 bin civarında okul çağındaki Suriyeli çocuk var. Biz bunları tam olarak eğitebilecek bir düzene, bir altyapıya teknik ve teorik olarak sahip değiliz. Onun dışında uygulamada da dilden dolayı -mevzuat diliyle tercih ve bağış anlamında- bazı sıkıntılar yaşanıyor. Mesela bazı yerlerde okul müdürleri kendi inisiyatiflerini kullanarak, o çocuğun kendi okulunda yaşayacağı uyum ve dil probleminden dolayı eğitim talebiyle ilgili başvuruları reddedebilirler.

Erdoğan: *Reddetme hakkı da var yani?*

Yanılmaz: Hak olarak değil, buna ne o müdürün böyle bir hakkı var diyebiliriz, ne de böyle bir zorunluluğu var diyebiliriz. Çünkü yasa dil itibarıyla, geçici

koruma yönetmeliğinin emredici nitelik değil, bir tercih olarak düzenlemiş. Mesela Türkiye'nin Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı dilerse bu alanda bir düzenleme yaparak bu kişilere bu hakkı verebilir gibi bir düzenleme. Hâlbuki bunun çok daha kalıcı ve çok daha nitelikli bir zorunluluğa kavuşturularak düzenlenmesi gerekirdi.

Erdoğan: Çalışma hakkında durum nedir?

Yanılmaz: Çalışma hakkında da, şu ana kadar Türkiye'nin sadece Suriyeli değil, genel olarak, bütün mülteciler nezdinde 100 bin civarında bir başvurusu var değerlendirmeye aldığı. Ve henüz bunu çözebilmiş değil. Dolayısıyla Suriyelilerin çalışma hakları da kanunun düzenlemiş olduğu 'sadece ikamet iznine sahip olanlar çalışma iznine başvurabilir' düzenlemesi içerisinde yer alıyor.

Erdoğan: *Muhterem Bey bu noktada, Türkiye'yi biraz da Avrupa Birliği mevzuatı mı bağlıyor?*

Dilbirliği: Şimdi Almanya örneğinden gidecek olursak, Türkiye'deki mevzuat oldukça yeni. Almanya'da bu yasalar çok daha önceden konulmuş. Örneğin Alman Anayasası'nda siyasi olarak takip altında bulunanların iltica hakkına sahip olduğu Alman Anayasası'nın 16/a maddesine girmiş. Bu açıdan baktığımızda bizim anayasamızda böyle bir madde yok, böyle bir düzenleme yok. Yine 1967 New York Protokolü ve 1951 Cenevre Konvansiyonu'na baktığımızda orada öngörülen hukuki statüde diyor ki; "sığınmacı, mülteci veya Almanca ifadesiyle 'flüchtling' bütün vatandaşlarla eşit haklara sahiptir. Veya eşit haklara sahip olması sağlanır" diyor. Bu açıdan baktığımızda bilhassa ayrımcılık, yani ırk, din ve geldiği ülke açısından bu insanların ayrımcılığa tabi tutulmaları yasak. Yani bu saymış olduğum sözleşmeler çerçevesinde. Bilhassa yaşadıkları ülkedeki vatandaşların din özgürlüğü açısından hangi haklara sahipse, mülteciler de sığınmacılar da aynı haklara sahiptir. Yine aynı şekilde normal vatandaşların mahkemelerden yararlanma hakları nasılsa bunlar da yine oradaki mahkemelerden yararlanma hakkına sahipler. Yine belki çok daha farklı bir statü; eğer herhangi bir şekilde kişinin gidebileceği bir ülke yoksa yani

Türkiye'de 190 bin civarında eğitim çağındaki Suriyeli çocuğa eğitim verileceği söyleniyor. Fakat 660 bin civarında okul çağındaki Suriyeli çocuk var. Biz bunları tam olarak eğitebilecek bir düzene, bir altyapıya teknik ve teorik olarak sahip değiliz.

vatansız dediğimiz bir durumdaysa, bu insanları sınır dışı edemiyor. Yani o ülkede kalma şartlarını taşıyorsa bile sınır dışı edemiyor. Tabii bu açıdan baktığımızda Almanya’da geçmiş dönemlerde hukuki açıdan sıkıntılar yaşanmış. Örneğin, Bosna savaşı sırasında veya Kosova’da yaşananlardan sonra yaklaşık bir milyon insan Balkanlar’dan Almanya’ya göç etti ve bunlar uzun süre Almanya’da kaldı. Bunlardan orada çalışma hakkına sahip olanlar oldu, bir kısmı bizdekine benzer geçici müsaadeler çerçevesinde kalanlar oldu. Ve bunlar bir süre sonra geri döndüler. Ama hepsi belirli bir hukuki statü çerçevesinde kaldılar Almanya’da. Yani Almanya’ya giren, kayıtları yapıldıktan sonra, kimlik tespitleri yapıldıktan sonra iltica müracaatında bulunmak zorunda, o ülkede kalabilmek için. İltica müracaatında bulunduktan sonra, ilticasına karar verilene kadar iltica talebinde bulunan kişi statüsünde. Az önce sayıldı. Talebi ile ilgili karar verildiği takdirde; reddedilme durumu var veya o ülkede kalmasına müsaade (geçici olarak bile olsa) edilme durumu var. Bu durumda kişi o ülkede yaşamaya başlıyor, normal ikamet hakkına sahip oluyor. Aynı şekilde belirli şartları taşıması halinde çalışma haklarına da sahip oluyor. Ve bizim bildiğimiz ‘mülteci’ statüsünü sahip oluyor. Yani her ne kadar hukuki olarak az önce bahsetmiş olduğumuz göçmen veya ‘immigrant’lardan farklı da olsa, mülteci olarak kabul ediliyor. Ve bu yasalarla düzenleniyor. Hiçbir zaman uygulamada olmayan, talep edilen şey, ikinci sınıf yabancı statüsü taşımaması gerektiği söyleniyor bu insanların. Ama fiiliyatta da hiçbir zaman gerçekleşmiyor. Maalesef Avrupa ülkelerinde de böyle bir durum söz konusu. Şimdi son yaşadığımız olaylar çerçevesinde bakacak olursak; Örneğin Yunanistan’dan itibaren Almanya’ya gelen bu insanlar özellikle son iki-üç ay içerisinde yaklaşık 70 bin Suriyeli ‘sığınmacı, kaçan insan, ‘flüchtling’ dediğimiz kişiler Almanya’ya ulaşmış durumda. İlk etapta bunlar oradaki federal kurumlar çerçevesinde çeşitli ilk kabul merkezlerine gönderiliyor. Yani artık bunlar burarlarda kayıtları yapıldıktan sonra yine Almanya içerisinde tekrar dağıtılıyor ve gittikleri yerlerde de iltica müracaatları alınıyor. Ve bu şekilde, bunun üzerinde değerlendiriliyor. Tabii bu birazdan belki yeri gelince söylenir, çok daha farklı yeni hukuki durumlar ortaya çıkarıyor. Örneğin Almanya İltica Hukuku’nu, Yabancılar Hukuku’nu bu açıdan ağırlaştırma girişimlerine başladı. Bu tür gelişmeler var.

Erdoğan: Yeni düzenlemelere gidiyorlar hem Türkiye hem de Avrupa Birliği ülkeleri?

Yanılmaz: Çok affedersiniz ben hemen söyleyeyim; şunun altını özellikle çizmek lazım. Teknik olarak Avrupa'nın içerisindeki düzenlemelere, mevzuatlara baktığımızda çok ileri, gerçekten meseleyi çözen uygulamalar olarak görünüyor, ama uygulamaya baktığımızda, mesela bugün Almanya'da mülteci statüsüyle bulunan kişi sayısı 80 bin ve bütün Avrupa'da 220 bin civarında. Türkiye'nin yaşadığı bu problemin altındaki temel sebep aslında bu kadar yoğun bir kitleyle bir anda karşılaşmış olması. Yani Türkiye şu anda sadece Suriyeli 2 milyon 200 bin kişi ile ilgili bir mücadeleye girişmişken, Avrupa bunu az önce Muhterem Hocamın da ifade ettiği gibi mültecileri seçerek aldığı için bunu pek fazla göstermiyor.

Erdoğan: *Hocam çok ilginç bir yerde bırakmıştınız. Bu göçmenler geldi, Avrupa'da belli kapılarda yığıldılar. İtalya gibi. Neye göre ülke dağılımı yapılıyor, Avrupa Birliği ülkeleri göçmenleri neye göre alıyor?*

Adıgüzel: Hukuka göre bakarsanız her insanın sığınma hakkı var. Ama Avrupa bu hakkı kimseye kullanırmıyor. Kapıya geleni geri çeviremezsiniz, geri gönderemezsiniz. Eğer bir kişi canından dolayı bir ülkeye sığındığı zaman, mültecinin tanımında bu var zaten. İlla can tehlikesi olması da gerekmiyor. Yani inancından dolayı da bir insan bir yere sığınabilir, siyasi sebeplerden dolayı da sığınabilir. Bunlar da zaten almak zorunda. Mültecilik başvurusunu her ülke almak zorunda. Ama Avrupa bugün bütün hukuku çiğnediği gibi bunu da çiğniyor, almıyor. Buradaki tartışmayı biz hep Avrupa merkezli yapıyoruz. Bizim derdimiz niye İran'daki Afganistanlılar değil veya niye Ürdün'deki Filistinlileri tartışmıyoruz da Avrupa kapısına gelen Suriyelileri tartışıyoruz? Dünya çapında 60 milyon mülteci bahsediliyor, Avrupa'ya gelenlerin toplamı ne kadar; 500 bin kişi. Yani yüzde 1'in daha altında. Yüzde 1'in daha altındaki mülteci hareketliliği Avrupa'ya gidiyor ve Avrupa dünya gündemine oturuyor, bizim gündemimize oturuyor. Türkiye'de Suriyeli 2 milyon 200 bin mülteci var. Bütün Avrupa'da 150 bin var. Yani bütün Suriyeli sığınmacıların sadece yüzde 5'i Avrupa'da. Ve bugün Avrupa'da Schengen vizesinin kaldırılması gündemde. Bütün ülkeler kendi

inancından dolayı da bir insan bir yere sığınabilir, siyasi sebeplerden dolayı da sığınabilir. Bunlar da zaten almak zorunda. Mültecilik başvurusunu her ülke almak zorunda. Ama Avrupa bugün bütün hukuku çiğnediği gibi bunu da çiğniyor.

sınırlarını çekmeye başlıyor. Belki de mayın döşeyecekler yani. Tel örgü kuruyorlar, ülke içindeki sınırlar yeniden kurulmaya başlanıyor. Ki Avrupa Birliği'nin en önemli argümanı nedir; ortak vize politikasıdır. Siz yüzde 5 gibi bir rakamla bu hale geliyorsunuz, Türkiye'nin kabul ettiği rakamın yüzde 10'unu dahi kabul edemiyorsunuz ve sonra 'Schengen'in Avrupa Birliği'nin ruhuna aykırı bir şekilde kaldırılacak sınır politikası izlemeye başlıyorsunuz. Bütün bunlar Avrupa ikiyüzlülüğünün çok açık bir göstergesi aslında.

Erdoğan: *Belli yerlerde Avrupa'nın kapıları var; İspanya, İtalya, Yunanistan... oralardan geçemiyorlar. Uygulamada nasıl gelişiyor bu durum?*

Adıgüzel: Şimdi Avrupa'ya düzensiz göçmenlerin geçiş kapısında iki önemli kapı var; bunlar Yunanistan ve İtalya. 2014'e kadar İtalya önemli bir kapıydı. Ama 2015'te Yunanistan önemli kapı haline geldi.

Erdoğan: İllegal yollar değil mi?

Adıgüzel: Evet, yasa dışı yollardan Avrupa'ya geçmek durumunda olanların kullandığı kapı olarak. Uluslararası hukuk açısından, canını kurtarmak için kaçan bir kişiyi yasadışı göçmen olarak tanımlıyoruz. Bu nasıl yasa dışı oluyor, bu insan mülteci. Uluslararası hukukta karşılığı var bunun. Düzensiz göçmen diyorsun, 'kaçak göç' diyorsun. 'kaçak göçmen' yakalandı diyorsun, neyin kaçağı.

Yanılmaz: Bugün Avrupa'nın yaşadığı olay, aslında bu kişilerin yasadışı şekilde Avrupa'ya girişlerine Avrupa'nın sebebiyet verdiğinin de en büyük ispatıdır. Yani Edirne'den Avrupa'ya giriş için günlerce yasal olarak beklediler. Ama kapılar açılmadı. Yani Avrupa bir taraftan şunu söylüyor; 'siz sınırlarımızı zorlamayın, yasadışı şekillerde giriş yapmayın, sınır kapılarından girin biz muhatap alalım sizi.' Ama sınır kapılarından gelerek göstere göstere gelen mültecileri de almamak için ellerinden gelen gayreti gösteriyorlar.

Dilbirliği: Burada belki söylenmesi gereken önemli bir şey; Avrupa'ya mültecilerin ulaşması noktasındaki göç yolları bakımından, İspanya, İtalya bilhassa Malta ve Lampedusa adaları çok önemli. 2014 yılına kadar Akdeniz'de bilhassa Afrika'dan gelen göçmenler, sığınmacılar bu yolları izleyerek Avrupa'ya ulaşmaya çalıştılar. Lampedusa ve Malta bugün tamamen mültecilerin, sığınmacıların yaşadığı bir adacık devlet durumunda. Ancak bir de öbür taraftan buralara ulaşmaya çalışırken ölen insanlar var. Biz sadece son üç-beş aylık dönem içerisinde Ege

denizinde yaşadığımız olaylardan dolayı boğularak ölen mültecilerden haberimiz oldu. Ama 2000 ile 2014 yılı arasında sadece Akdeniz’de, Afrika’dan Avrupa’ya geçmeye çalışırken ölen insan sayısı 30 binin üzerinde. Sadece 2004 yılında 4 bin 500 insan Akdeniz’in sularında boğularak hayatını kaybetmiş. Bir de bunlar sadece bilinenler. Bir de bilinmeyenleri hesaba kattığımızda bu rakamların çok çok yukarıda olduğunu görüyoruz. Sığınmacıların yoğun olarak kullandığı İtalya ve İspanya oldukça önemli. Ama son yıllarda İspanya mülteciler tarafından çokça kullanılan bir kapı değil zira o bölgede Fas kendi üzerinden gelen sığınmacıların Avrupa’ya geçişine engel oluyor. Bir bakıma Avrupa’nın bekçiliğini yapıyor. Tıpkı Tunus, Cezayir ve Türkiye gibi. Türkiye’de geçtiğimiz gün geri kabul anlaşmasını imzaladı. Henüz bütün hükümleriyle uygulamaya girmedi. Artık Avrupa bu sınırlarını kendi sınırları dışında oluşturmaya başladı. Ancak son yaşadığımız olaylarda artık bu sığınmacıların sınırları aşarak Avrupa’nın içlerine kadar gelmesi, bilhassa 3-4 aylık dönem içerisinde yaklaşık 70 bin insanın Almanya’ya ulaşması üzerine yaklaşık 25 ülke ‘Schengen antlaşması’nı geçici olarak askıya aldı. Mesela Almanya geçici olarak askıya aldı. Avusturya-Almanya sınırında pasaport kontrolüne başlandı. Aynı şekilde Avusturya, Macaristan’dan gelenler için pasaport kontrolüne başladı. Yani normalde Avrupa bir bakıma bu mültecilerin bu yoğun talepleri karşısında kendi değerlerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Kendi kurduğu değerleri kendi elleriyle bırakmış oldu.

Adıgüzel: Peki Hocam Almanya hem 800 bin mülteci alacağını diyor, 70 bin kişi gelmiş, öngördüğü rakamın yüzde 10’u bile gelmemişken ne kontrolünden bahsediyoruz, hangi kapıdan bahsediyoruz. Niye almıyor gelenleri peki?

Dilbirliği: Almanya için tabi şunu söyleyebiliriz; mülteci-sığınmacı akımı sadece şu 3-5 ay içerisinde değil, 2000 yılından beri düzenli bir şekilde Afrika’dan Avrupa’ya geçmeye çalışan insanlar mevcut. Bu insanların dağıldığı yerlere baktığımız zaman; Fransa ve Almanya bunların son durak ülkesi. Ama bunların çoğunluğu İtalya’da kalıyor. Belirli bir şeyde tutmaya çalıştılar bunları. İltica yasalarında yaptıkları değişikliklerle, iltica taleplerini reddederek, bu insanları geri göndererek, çeşitli hukuki yollarla bu insanları engellemeye çalıştılar. Az önce de söylediğimiz gibi mülteci gelmemesi için bekçi ülkeler diyebileceğimiz ülkeler icat ettiler. Ama son olayda artık, ben bunu sadece reklam, basında bir algı

yaratma maksatlı olduğunu düşünüyorum. Yani geçici olarak insani taraflarıyla göstermeye çalışırken, dün yine Alman İçişleri Bakanının çok ilginç bir ifadesi vardı; “canım bu mülteciler de artık çok oluyorlar, nankörler, bizden her bir şeyi istiyorlar bir de beğenmiyorlar” diye bir ifade kullandı. Bu açıdan baktığınız takdirde siyasi olarak Merkel’in söylediğiyle, aynı partiden kendi İçişleri Bakanı’nın söylediği arasında dağlar kadar fark var. Ben Merkel’in söylemiş olduğu şeyin bir algı olayı olduğunu, hatta Türkiye’nin iki milyondan fazla sığınmacıya bak-

Uluslararası arenada Almanya 800 bin göçmen-mülteci kabul edecek, göçmenlere kucak açıyor gibi önemli bir reklam yapıyor. Ama aslında gerçeklikte böyle bir şey yok.

mış bir ülke olarak yarattığı medya algısından, çok daha geniş bir algı yarattığını da söyleyebilirim.

Adıgüzel: Uluslararası arenada Almanya 800 bin göçmen-mülteci kabul edecek, göçmenlere kucak açıyor filan gibi önemli bir reklam yapıyor. Ama aslında gerçeklikte böyle bir şey yok. Bunun gerçeğini yapan bir Türkiye var. Ama uluslararası algıda Türkiye üzerinde hala olumsuz bir algı sürdürülüyor. Bu göçmenlik-mültecilik konusunda ve uluslararası hukuk açısından. Şimdi Avrupa kapı-

larından bahsetmişken, Muhterem Hocamın vurguladığı, Avrupa kendi dışındaki ülkelerle yaptığı geri kabul anlaşmalarıyla o ülkelere aslında taşeronluk yaptırıyor. Türkiye de bu anlaşmaya imza koyarak buna dâhil olmuş oldu.

Erdoğan: Kaç tane ülke var hocam bu anlaşmaya imza koyan?

Adıgüzel: 20’ye yakın ülke var. Geçiş kapılarının olduğu ülkelerle yapıyor. Mesela Ukrayna ile yapıyor, Türkiye ile yapıyor, Mısır’la yapıyor, Libya ile, Fas’la, Tunus’la yapabilir. Diyor ki, “Avrupa’ya mültecilik başvurusunda bulunmak isteyenler sizin ülkenizde başvursunlar, biz onların başvurusunu değerlendiririm, kabul edersek kabul ederiz, orada biriksinler.” diyor.

Erdoğan: Aslında buraya gelmesin, orada kalsınlar diyor?

Adıgüzel: Tabi tabi, orada kalsınlar, temel amaç bu. Bunun karşısında da vizesiz Avrupa gibi bir görüntü sunuyor. Öte yandan da geri kabul anlaşması imzalıyor. Türkiye’den giderse onları geri göndeririz gibi bir şey var. Şimdi bu kapılardan bahsetmişken; en önemli kapı Yunanistan ve Türkiye kapısı haline geldi. Avrupa’ya göçlerin arttığını söylemek bir anlamda şu açıdan bakarsak, dünyada

İkinci Dünya Savaşından sonraki en yüksek rakama ulaştı. 60 milyon bir mülteciden bahsediyoruz, ülke içerisinde yer değiştirmiş olanlar dâhil. 10 yıl önceye gittiğimizde yüzde 10 düzeyinde yani 6 milyonken 60 milyona çıkmış. Bu sayının çok hızlı artması ve Avrupa kapılarını zorlamasının sebebi, dünya üzerindeki mülteci nüfusunun hızla artmasıdır. Yoksa bu insanlar birdenbire Avrupa'yı keşfetti, Avrupa'ya gidiyor değil. Biraz önce rakamlarla ifade ettik. Avrupa'ya gitmek isteyen Suriyeliler açısından baktığımızda toplam rakamın yalnız yüzde 5'i ediyor. Dünya mülteci haritasına baktığımızdaysa bu sayı yüzde 1'in daha altında. Çok fazla bir rakam yok. Ama artan bir trend gösteriyor. Mesela 2014 yılında Avrupa'ya geçenlerin yaklaşık sayısı 250 bin civarında iken, 2015'in Eylül ayına kadar 500 binin üzerine çıkmış. Yıl bitmeden bir yıl önceki rakamın iki katını geçmiş durumda. Bir de nerelerden geçiyorlar diye baktığımızda; İspanya şu anda çok kullanışlı bir kapı değil. Çünkü gidilen ülkeler, göçmen üreten ülkelerse; Sudan, Afganistan, Pakistan, Irak ve Suriye'den çıkıyorlarsa bunların İspanya'ya ulaşması zaten çok çok zor. 8-10 tane ülke ve sınır geçmeleri lazım oraya ulaşabilmeleri için. Daha kolay bir geçiş olması lazım. Bu kolay geçiş 2015 yılına kadar İtalya idi. İtalya üzerinden gidiyorlardı. Ve Suriyelilerin sayısı biraz daha azdı o zaman. Ancak Suriyelilerin sayısının artması, dikkatleri artık Türkiye-Yunanistan geçişlerine bıraktı. Bir de hatırlarsanız bu mültecilik sezonunun ilk açıldığı Nisan başında çok büyük bir kaza oldu. 900 insan öldü. Tarihin en büyük mülteci kazası oldu İtalya açıklarında. Bu, büyük kaza artık bu yolun çok tehlikeli olduğu gösterdi. Ve daha emniyetli, daha kolay bir yol bulunması için bu defa insanları İtalya üzerinden değil Yunanistan üzerinden Avrupa'ya geçmeye sevk etti. Geçen yıl 131 bin kişi İtalya üzerinden Avrupa'ya geçmiş. Bu yıl bu rakam 64 bine düşmüş, yüzde 50 azalmış İtalya üzerinden Avrupa'ya geçişler. Buna karşın Yunanistan'dan 2014 yılında 35 bin kişi geçmişken, 2015 yılında 288 bin kişi geçmiş. 11 kat artmış bu sayı. Bunun anlamı; siz kapıdaki sınırları, kontrolleri artırdıkça, insanları daha tehlikeli yollara ittikçe farklı bir yol bulmaya çalışıyorlar insanlar. Yani şu anda İtalya daha tehlikeli bir yol ve geçmek zor. Daha büyük gemiler lazım. Ama Türkiye üzerinden Yunanistan'a şişme botla rahatlıkla Bodrum'dan Kos adasına geçebilirsiniz.

Erdoğan: Bu illegal yolların bir de organizasyonu var. Mesela duyduğuma göre İzmir'de soran herkese gösterilen bir liman oluşmuş. Yani göçmen ne-

reden gidebilirim dediğinde o liman gösteriliyor. İlegal bir şekilde yapıyor geçişler ama bir organizasyon haline gelmiş. Bu sanki el altından yürütmesine izin verilen bir şey gibi, ne dersiniz?

Adıgüzel: Bence böyle bir şey söylemek çok doğru ve adaletli bir şey olmaz. Türkiye'nin müdahale ettiği ya da kurtardığı, gitmesine izin vermediği rakam bunun çok çok üzerindedir. Ancak Türkiye'nin Ege sınırlarını düşünün, ya da Türkiye'nin Güney ve Batı'sını düşündüğünüzde orası tam bu iş için, yüzlerce, binlerce koy var. Her bir koya bir ekip, bir jandarma dikmeniz çok zor. Çok fazla girinti çıkıntı var. Bir de söylediğiniz gibi, bir şebeke oluşmuşsa, mutlaka bir imkânını bulur. Balıkçı teknesiyle gider, botla gider, şununla bununla gider. Ama söylediğimiz gibi bu sınır geçişkenliğe çok müsait. Adalar çok yakın, 10 dakika sahil güvenlik müdahale etmediği zaman Yunan adalarına geçmiş oluyorlar zaten. Hatta yüzerek bile geçilebiliyor. Geçiş İtalya'ya göre çok daha kolay, çok daha emniyetli, ölümler çok daha az Türkiye-Yunanistan arasında. Dolayısıyla Türkiye-Yunanistan güzergâhı, ana geçiş hattı olmuş oldu özellikle 2015 yılında.

Dilbirliği: Şimdi, sayıları karşılaştırmalı söyleyecek olursak, Avrupa'da esasen 1990'lı yıllarda biraz önce örneğini verdim, Bosna-Hersek savaşında göç eden insanların sayısı ve Türkiye'den özellikle 1990'lı yıllarda Avrupa'ya göç eden insan sayısı, göçen diyorum ağız alışkanlığıyla kaçan, çeşitli sebeplerle Avrupa'ya sığınan insan sayısı milyonları buluyordu. Bilhassa 2000'li yılların başından itibaren esasen biraz da bu 'Schengen Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle, bütünüyle Avrupa'nın sınırlarını genişletmesi, bu insanları Yunanistan, İspanya ve İtalya gibi ülkelerde kalmaya mahkûm etti. İnsanları Avrupa'daki iltica ile ilgili, mülteci başvuruları ile ilgili hukuki statüler bunların durumlarını da belirler oldu. Örneğin, sadece Almanya'ya baktığımız zaman sadece 2014 yılında 94 bin iltica başvurusu var. Yani Almanya bunları iltica başvurusu ile birlikte alıyor. Yani kayıtlarını yaptıktan sonra iltica başvurusu ile birlikte alıyor. Ama bunların içerisinde kabul edilenlerin sayısı çok az. 'geçici koruma statüsü' verilenlerin sayıları oldukça az. Pek çoğu bir şekilde, mesela Almanya'ya gelen mültecilerin veya sığınmacıların pek çoğu tekrar geldikleri ülkelere geri gönderiliyorlar. İspanya veya İtalya'ya geri gönderiliyorlar. Avrupa Birliği Hukuku'na göre ilk girdikleri ülke iltica müracaatlarında yetkili. Dolayısıyla bu insanlar ilk geldikleri ülkenin Almanya, İngiltere veya Fransa olduğunu ispatlamak zorundalar. Ve çoğu zaman

bu hukuki statüye erişebilmek için de yalan bile söyleyebilmekteler. Ama bir şekilde bütün bu Avrupa'daki 'Schengen Antlaşması'ndan dolayı ve mültecileri bütününü takip etmek maksadıyla yeni yeni uygulamalarda; işte İspanya'dan iltica müracaatında bulunmuşsa, Almanya'daki kayıtlarda yeniden ortaya çıkabiliyor. Ve böyle bir durum da söz konusu. Az önce de söyledik, yani Avrupa'da bir hukuk var, yasalarda mevcut, kağıt üzerinde bir düzenleme var. Ancak uygulamaya baktığımız zaman çok çok farklı statüde. Örneğin, ben kurban bayramı öncesi Almanya'daydım bir hafta boyunca. Oradaki mülteci yurtlarını ve oradaki son sistemi öğrenmeye çalıştım. Örneğin; Avusturya'dan Almanya'ya Bavyera Eyaleti üzerinden girenler federal mülteci ve göç dairesi, yabancılar dairesi tarafından ilk kabul kamplarına gönderiliyorlar. Bu kamplar haberlere de konu oldu, işte kollarına bantlar bağlama, Nazi usulü damgalar vurma gibi uygulamalar var. Onları ben bizzat gözlerimle gördüm. Bu ilk kabul kamplarından biri de benim oturduğum şehirdeydi. Yaklaşık 200 Suriyeli, Iraklı hatta Pakistan'dan, Afganistan'dan gelen mülteciler vardı buraya kabul edilen. İlk kabul kamplarında kalma süreleri iki ila üç hafta. Yani bunların kayıtları yapıldıktan sonra tekrar Almanya'nın değişik şehirlerine dağıtılıyor. Yani kapasiteye göre, burada artık insanlar belirli bir şeye gelip tam yerleşmeden Hamburg'a, Hannover'e, yüzlerce km ötedeki bambaşka bir şehre gönderilebiliyor. Avrupa'da bu hukuki tartışmalardan ziyade yükselen ırkçılık karşısında mültecilere yönelik, sığınmacılara yönelik saldırılar var. En çok saldırıysa, mülteciler için yapılan yurtların mülteciler taşınmadan önce yakılması, tahrip edilmesi ve bu insanların oraya taşınmasının engellenmesi veya etrafının sarılması gibi eylemler... Bu anlamda 2014 yılında yaklaşık 200'ün üzerinde saldırı gerçekleşmiş.

Erdoğan: Basındaki o hassasiyet pek de karşılıklı değil sanırım..

Dilbirliği: Elbette, ama çok daha farklı boyutları da var. İnsani boyuta yansımayan, Almanya'da gündeme gelen ama satır aralarında kalan hadiseler var. Mesela bireysel olarak gruplar kurup Avusturya'dan, Macaristan'dan hatta Sırbistan'a kadar gidip oradan mültecileri Almanya'ya kendi inisiyatifleriyle getiren, o kargaşa içerisinde bu tür hassas insanlar var. Hatta Avusturya'dan Dortmund'a özel trenle gelen bu insanlara anında yardım edebilmek için yiyecek, giyecek vs. bu tür şeyleri doğrudan tren istasyonunda hazır tutmaları... ve yine benim çok daha önem verdiğim ve yerinde bulduğum Avrupa'daki bu sığınma-

cıların, mültecilerin yoğun olarak bulunduğu ülkeler; Avusturya'da Almanya'da camilerin artık bu işlere el atması bu insanlara destek vermesi, yardımcı olmaya çalışması için bir güzel tarafını da ortaya koyuyor.

Erdoğan: *Muaz hocam bir Edirne sorunu yaşadık. Suriyeli mülteciler orada biriktiler. Bir, bunlar nereden geldiler, Türkiye'dekiler miydi, yoksa hocamın söylediği gibi botlarla mı geçtiler Edirne'ye, nasıl oraya biriktiler ve talepleri neydi? Ve bu insanlar nereye gitti?*

Yanılmaz: Bu insanlar Türkiye'de yaşayan, bir kısmı kamplarda kalan Türkiye'nin yerleştiği mültecilerdi.

Erdoğan: *Bu arada kamplarda ve şehirlerde yaşayanlar hakkında bir bilgiye sahip miyiz, kaç kişiler?*

Yanılmaz: Şu anda kamplarda toplam 260 bin civarında kişi yaşıyor.

Erdoğan: *Yani çoğunluğu şehirlerde aslında?*

Yanılmaz: Tabi ki şehirlerde. Yani 2 milyon 200 bin kişinin 260 bine yakını kamplarda kalıyor, bunun dışında kalanlar şehirlerde yaşıyor. Şehirlerde normal ev kiralayarak...

Adıgüzel: Toplam rakamın %15'inden daha az kamplarda kalanların sayısı.

Erdoğan: *Bu kamplar daha fazla insan alamadığı için mi, yoksa insanların tercihi mi?*

Yanılmaz: Şu andaki fiziki şartlardan dolayı, birinci sebep. İkincisi, kamplara çok da fazla gelmek istemeyen bir mülteci nüfusu da var. Biraz da aslında kampların biraz daha "farklı" bir yapısı olduğundan dolayı. Fakat Edirne'ye gelen grup tamamen Türkiye'de yaşayan, hatta belli illere yerleştirilmiş, geçici kimlik belgesi sahibi, dolayısıyla Türkiye'nin onu diyelim Yalova'ya, Konya'ya yerleştiği mültecilerden oluşuyordu. Bunların temel talepleri Avrupa'ya gitmekti.

Erdoğan: *Neden bunu istiyorlar?*

Yanılmaz: Neden bunu istiyorlar, aslında bunun temel tek bir cevabı da yok. Kolay bir cevabı da yok. Buna isteten sebepler yumağı diyebiliriz aslında. Birincisi, ilk başta bahsettiğimiz gibi Türkiye'de kalıyorlar ancak net bir yasal-hukuki korumaya sahip değiller. İkincisi, sadece ikamet iznine sahip olanlar çalışabilirler. Yani geçici koruma kimlik belgesine sahip olmak o kişiye direkt çalışma

izni hakkı sağlamıyor. Erkekler açısından düşündüğümüzde, belirsiz bir şekilde bekleyen, yasal olarak çalışamayan, dolayısıyla suiistimale açık bir alanda çok daha fazla dezavantajlı grup olarak çalışmak zorunda kalarak çoluk çocuğunun, ailesinin geçimini sağlamak zorunda kalmak başlı başına bu hareketliliği etkileyen sebeplerden birisi. Bütün bunlara ek olarak bir de bunların tetiklediği, mülteciler arasında yayılan dedikodular var. Mesela işte Almanya'nın oraya her ulaşan kişiye 800 Avro maaş bağladığı gibi.

Dilbirliği: 670 Avro.

Yanılmaz: Yani o da oraya her gelen kişiye ya da başvuran kişiye değil neticede, o statüyü elde eden kişiye ödenen bir para bu.

Dilbirliği: Bu paralar doğrudan mültecilerin cebine konulmuyor, onun bulunduğu eyaletin yönetimine veya oradaki federal kasadan eyalete, oradan da belediyelere aktarılan, mülteciler için harcanılmak üzere ayrılan ödenek.

Erdoğan: *Yani belediye oraya yol yapsa, ben bu parayı mülteciler için harcadım diyebilir?*

Yanılmaz: İşte bu tür dedikodular var, ondan sonra şöyle şeyler var; Avrupa'nın oraya ulaşabilmiş herkese mülteci statüsünü sağladığına ilişkin bir kanaat var. Hâlbuki bütün bunlar az önce çok konuşuldu. Geçenlerde açıklanan bir istatistikte Avrupa bugüne kadar kendisine yapılan mülteci başvurularının yüzde 70'ini reddetmiş durumda. Amerika Birleşik Devletleri 2011'den beri kendisine yapılan 17 bin başvurunun sadece 1500'ünü kabul etmiş. Yüzde 10'dan daha az bir rakam. Türkiye'nin o biraz önce bahsettiğimiz çalışma izni zorlukları ve yasal statü zorlukları gibi nedenlere bir de böyle dedikodular eklenince bir hareketlilik söz konusu oldu. Burada enteresan olan şu; ben biraz da bu meseleyi biraz böyle yorumluyorum; bu çünkü çok soruldu bize. Neden Türkiye bu kişilerin geçişine izin vermiyor? Avrupa'nın neden sınır kapılarını açmadığını zaten konuşuyoruz, biliyoruz.

Adıgüzel: Bir de hadi izin verdim dedi, nereye gidecek bu insanlar? Öbür tarafta Bulgaristan var.

Yanılmaz: Onun da ötesinde ben biraz da Türkiye'nin biraz önce ismi geçen 'geri kabul antlaşmaları' çerçevesinde bu kişilerin geçişine izin vermediğini düşünüyorum. Bu benim şahsi yorumum. Çünkü geri kabul antlaşmaları çerçevesinde

üç yıl boyunca Türkiye üzerinden “yasa dışı” düzensiz bir şekilde Avrupa’ya göç eden kişilerin tekrar Türkiye’ye iadesi söz konusu olacak. Ve üç sene sonunda Avrupa Birliği eğer Türkiye’nin yükümlülüklerini yerine getirdiğine kanaat getirirse, vizesiz başvuru süreci, vizesiz geçiş süreci olacak. Dolayısıyla zaten bu anlaşma çerçevesinde eğer bu kişiler Avrupa’ya Türkiye üzerinden girmiş olsalardı zaten Avrupa bunları tekrar geri iade edecekti. Türkiye de aslında bunlarla ikinci

Türkiye’nin biraz önce ismi geçen ‘geri kabul antlaşmaları’ çerçevesinde bu kişilerin geçişine izin vermediğini düşünüyorum. Bu benim şahsi yorumum. Çünkü geri kabul anlaşmaları çerçevesinde üç yıl boyunca Türkiye üzerinden “yasa dışı” düzensiz bir şekilde Avrupa’ya göç eden kişilerin tekrar Türkiye’ye iadesi söz konusu olacak.

kez uğraşmamak için ilk etapta bunun önünü aldı diye bir düşüncem var. Böyle bir sıkıntıyla karşı karşıyayız.

Erdoğan: *Oraya gittiniz bildiğim kadarıyla?*

Yanılmaz: Evet, Edirne’de bulundum.

Erdoğan: *En çok öne çalışma hakkı çıkıyor sanki?*

Yanılmaz: Çalışma hakkı çıkıyor. Aslında bunun çok da sosyolojik bir altyapısı da var maalesef. Gitmek isteyen nüfusun çok büyük bir kısmı kalifiye insanlar. Yani profesör, doktor, avukat... çok kalifiye insanlar.

Erdoğan: *Ve Türkiye bu insanları değerlendiremiyor?*

Yanılmaz: Şimdi şöyle bir durum var, Türkiye’nin bir doktor yetiştirmek için harcadığı maliyet ortada ve bugün Türkiye’de bulunan Suriyeli doktorların bizim bizzat görüştüğümüz isimler var, mesela belli bölgelerde tuvalet temizleyen doktorlar var. Yedi dil bilen ama

fırında un torbası taşıyan profesörler var. Şimdi bu başlı başına bir problem aslında. Buradan Türkiye’nin nasıl bir göç politikasına sahip olduğunu, ya da göç politikasına sahip olup olmadığını, bu niyeti taşıyıp taşımadığını da aslında konuşmak gerekiyor.

Dilbirliği: Bu politikalar hukuki düzenlemeleri ve İnsanlara çalışma hakkı verilmesini de belirliyor. Az önce Almanya’dan örnek verdim, yani müracaat edip de müracaatı kabul edilenlere çalışma müsaadesi veriliyor. Veya bununla ilgili 25 Eylül 2015’te Federal Hükümet ile eyalet hükümetleri arasında yapılan görüşmelerde bu yönde adımlar atılması gerektiği, bu insanların piyasaya kazandırılması maksadıyla bu insanlara iş, çalışma müsaadesi verilmesi yö-

nünde kolaylıklar sağlanması gerektiğini ifade ettiler. Yani protokol altına aldılar. Yine aynı şekilde Avrupa'ya gelenlerle bizatihi bayram öncesi birebir görüştüm. Gerçekten kalifiye insanlar. İçlerinde veterinerleri var, doktorları var. Ve Arapça bilmiyorsanız İngilizce rahatlıkla anlaşabiliyorsunuz bu insanlarla, hiçbir sıkıntı yok. Ve tek tek Türkiye'den neden geldiklerini sordum. Bu insanlar "Türkiye güzel ülke, harika ülke bize de çok yardım ettiler" dediler. Ama Iraklı bir ailenin altı tane çocuğu vardı, IŞİD bölgesinden kaçmışlar. Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçmişler. Beyefendi mühendis, eşi veteriner, 45-50 yaşlarında insanlar bunlar. Ve çocuklarının geçimini sağlamak için daha ne kadar başkalarının eline bakmak zorunda kalabilirler. Yani dolayısıyla düzen kurmak istiyorlar, çalışmak istiyorlar. Geride artık ümitleri kalmamış. Ama Türkiye'nin de o az önce bahsettiğimiz 'geçici koruma' kapsamında mültecilere çalışma müsaadesinin verilmemesi ve ya sınırlı olması gibi bir takım düzenlemeleri bir entegrasyon ve uyum politikası çerçevesinde yeniden gözden geçirerek düzenlemesi gerekiyor. Böylelikle belki bu insanların Avrupa'ya gitme düşünceleri de azalır. Ben çok daha farklı bir yerden örnek vermek istiyorum; az önce konuştuğumuz Balkanlar'da yaşanan o göç sirkülasyonunda, mültecilerin Almanya'ya gidip Almanya'dan geri tekrar Balkanlara dönmesini. 2007 yılında Makedonya, Kosova ve Bosna-Hersek'in belli bölgesine yaptığım ziyaretlerin hepsinde ben Alman firmaları ve Alman iş adamlarını gördüm. Oradaki insanların pek çoğu Almanya'da bulunmuşlardı.

Erdoğan: Kurdukları ilişkiler üzerinden ticarete başlamışlar?

Dilbirliği: Evet, ticarete başlamışlar. Yani işin bir boyutu da bu. Yani Suriye'deki Irak'taki düzen uzun süre böyle gidecek değil. Bir şekilde normale dönecek. Bugün Balkanları da düşündüğümüzde Bosna'daki kıyıyı düşündüğümüzde, Kosova'da yaşanan iç savaşı düşündüğümüzde, insan ilk etapta ümitsizliğe kapılabiliyor; yani burada artık bir barış veya çözümün gelmesi mümkün değil diye. Ancak bu insanlar ve ülkeleri huzura kavuşması ile birlikte geri dönme ve

Türkiye'nin de o az önce bahsettiğimiz 'geçici koruma' kapsamında mültecilere çalışma müsaadesinin verilmemesi veya sınırlı olması gibi bir takım düzenlemeleri bir entegrasyon ve uyum politikası çerçevesinde yeniden gözden geçirerek düzenlemesi gerekiyor.

geri döndüklerinde de o kurmuş oldukları ilişkiler üzerinden kendi ülkelerinde yeniden bir düzen inşa etme süreci başlatacaklardır.

Erdoğan: *Yusuf Hocam, sonuçta o insanların oralara gidiş sebebinde de gitmelerinde de Avrupa var. Bu insanlar bir handikapla karşı karşıya değil mi, katılır mısınız bu yoruma?*

Adıgüzel: Şimdi, bu insanların gidiş sebepleri ekonomikmiş gibi manipüle edilse de aslında güvenlikten dolayı gidiyorlar. Bu ülkelerdeki bu güvensiz ortamın sebepleri nedir diye sormak lazım. İnsanlar Somali'den, Orta Asya'dan kaçıyorlar. Eritre'den, Irak'tan, Suriye'den kaçıyorlar. Bu ülkelerdeki savaşlar kiminle kimler arasında oluyor? Bu ülkelerde kullanılan silahlar nereden geliyor. Büyük bir ekonomi var bunun arkasında. Bu ekonomiden faydalananlar kimler? Daha dün Amerikalılar gidip bombaladılar Afganistan'ı. Şimdi bu savaştan kazançlı çıkan Afganlılar mı yoksa başkaları mı? Hangi amaçla bu ülkelerde iç karışıklıklar ve savaşlar, karışıklıklar sürüp gidiyor diye bir düşünmek lazım. Göçü engellemek için aslında kapıları yükseltmek aslında bir çözüm değil. İspanya'yı kapattılar İtalya'dan, İtalya'yı kapattılar Yunanistan'dan, Yunanistan'ı kapattıkları zaman da yukarıdan giderler. Göçün önünde hiçbir şey duramaz. Akmaya başladığı zaman yolunu bulur bir şekilde. Yani çağlayarak akmaz belki ama yavaş yavaş akar, akar bir şekilde. Dolayısıyla göçün önünü kesmek istiyorsanız buldukları ülkelerde insanların güven içerisinde yaşayacakları bir ortam sunulması lazım. Bunun için de yine uluslararası inisiyatiflerin alınması gerekiyor. Bir insanın Afganistan'dan kalkıp Almanya'ya ulaşabilmesini düşünebiliyor musunuz? Yani vize alıp uçağa binip 7-8 saatte Berlin'e inmek varken, bu insan belki altı ay, belki bir sene, belki üç sene Türkiye'de kalıyor ama sonunda Almanya'ya bir şekilde ulaşmaya çalışıyor. Kaç ülke geçiyor bir düşünün; bunların hepsini illegal yollarla geçiyor. Hepsini belgesiz geçiyor. İran'a geçecek, Türkiye'ye geçecek, Yunanistan'a geçecek, Makedonya'ya geçecek. Düşünün yani onlarca ülke geçecek.. Veya Sudan'daki, Somali'deki, Eritre'deki insanları düşünün. Bunlar kaç ülke, kaç çöl, kaç dağ tepe geçip İtalya'ya ulaşabilecekler. O kadar uzun yollar geçiyorlarsa bunların tek başına geçmeleri gene mümkün değil. Bundan kastım şu; mesela ben karar verdim, Somali'den çıkacağım, Libya üzerinden İtalya'ya geçeceğim. Bunu yapabilmemiz için yine bir şebekeye ihtiyacınız var. Yani bir ağa ihtiyacınız var. Uluslararası bir organizasyon, bir örgüt olmadan bu linkin, bu

hattın, bu geçiş yolların kurulması mümkün değil. Yani BM'nin 2014 yılı raporu var; buna göre göçmen kaçakçılığının maliyeti 40 milyar dolar. Bu 40 milyar dolar hangi ülkelerin cebine giriyor?

Yanılmaz: Hocam, geçen İtalya'daki bir soruşturma dosyasında insan ticareti ile uğraşan bir kişinin itirafları ifade olarak girdi. Bu örgütlenmenin çerçevesine yönelik ilk defa bu kadar kapsamlı ve ciddi delillerden bir tanesiydi. O ifadeye göre adam aynen şunları söylüyor; siz diyor, insan ticareti yapan gemilere baktığınızda hep Afrikalı insanları görürsünüz. Ama dümende kim var asıl önemli olan o. Bu organizasyonun paraları, başta Almanya olmak üzere Avrupa'daki bankalarda saklanır. Yasal ve legal olarak bir banka hesabında tutulan paralardan bahsediyoruz.

Adıgüzel: Dünyadaki mültecilerin yükünü kim çekiyor? Şu rakama bakın, yüzde 85'ini beş ülke çekiyor. Türkiye birinci sırada, sonra Pakistan, İran, Ürdün ve Lübnan geliyor. Diğer yüzde 15'i diğer ülkelerde. Sadece yüzde 5'i Avrupa'da ama en çok bağırın, çağırın, ortalığı ayağa kaldıran, çığırkanlık yapan yine Avrupa. Ki, uluslararası boyutta insan ticareti üzerinden bir iş potansiyeli var. 2015 yılı için Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın raporu var; bu rapora göre buradaki insan ticaretinin uluslararası boyuttaki maliyeti 150 milyar dolar. Çok büyük bir rakamdan bahsediyoruz. Tabi burada bir ayrıma da dikkat etmek lazım; insan kaçakçılığı ile insan ticareti farklı şeyler. Ya da göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti farklı şeyler. Birbirine yakın gibi görünüyor ama aynı şeyler değil.

Erdoğan: İnsan ticareti, *organ mafyası gibi bir şey mi?*

Adıgüzel: Organ mafyasının yanında zorla çalıştırılanlar ya da modern kölelik dediğimiz şeyler bunun içerisinde veya rızası dışında insanların çalıştırılması.

Erdoğan: *Diğerinde ise bir rıza söz konusu?*

Adıgüzel: Diğerinde bir rıza var. İnsanlar kendi rızalarıyla bir şebekeye para verip bir yerden bir yere gitmek istiyor. Diğerinde rıza yok, zorla insanların kaçırılmaları ve rızası dışında çalıştırılmaları var. Kadın işçiler veya fuhuş sektöründe

Dünyadaki mültecilerin yükünü kim çekiyor? Şu rakama bakın, yüzde 85'ini beş ülke çekiyor. Türkiye birinci sırada, sonra Pakistan, İran, Ürdün ve Lübnan geliyor.

çalıştırılanlar veya zorla çalıştırılan çocuklar gibi çok daha büyük bir şebeke var burada. Peki, bu şebekeyi besleyen kim? Şimdi bakın, en az bin dolarlık ödeyerek aldığınız I-Phone'nin maliyeti yüz dolar. Orada çocukların aldığı maaş aylık beş dolar gibi bir rakam. Bunların da bir şekilde sorgulanması lazım. Yani uluslararası kapitalizm en acı şekilde bu uluslararası mültecilik, göçmenler üzerinden bir pazar oluşturmuş durumda. Bu pazarın patronları da elbette Türkiye'deki Suriyeliler veya Türkiye'nin köylerindeki biri olamaz. Onlar sadece bu şebekenin taşeronu olabilecek durumdadır. Bu işin patronu ve bütün sermayeyi kendi cebine koyacak olanlar aslında uluslararası göç şebekesini yöneten kişilerdir.

Erdoğan: Batılı devletlerin vatandaşlarının sahip olduğu sosyal haklar, biraz da bu Batılı devletlerin o sömürgeci sistemi, o ekonomik sistemi de devam ettirmeye zorlayan bir faktör. Şimdi siz Batı medyasını, özellikle Almanya'yı iyi takip eden biri olarak, orada böyle bir özelleştirmeye rastlıyorsunuz? Yani mevcut düzeni devam ettirmek adına mesela Almanya'nın Ortadoğu politikalarını eleştiren, refah politikalarını devam ettirmek adına sömürgeciliğin devam etmesini eleştiren bir ses, özelleştirmeyi duyuyor musunuz?

Dilbirliği: Almanya'yı sömürgeci bir ülke olarak tanımlayıp tanımlamayacağına bağlı. Tabii sömürge tarihine baktığımızda Almanya'da kendi tarihlerini anlatırken biz fazla yapmadık diyorlar. Bir Portekiz, bir İspanya veya bir İngiltere gibi, bir Fransa veya Hollanda kadar.. bunu açıkça söylüyorlar ve diyorlar ki "biz onlar kadar yapmadık." Ama onlar da yapmışlar. Örneğin Namibya'yı Angola'yı ele aldığımızda Afrika'nın batısındaki bu iki ülkeye baktığımızda; insanlar yine öldürülmüş. O dönem içerisinde öldürülen 15 bin insan var. Ama onlar kendilerini diğerleriyle karşılaştırdıkları için biz az yaptık diyorlar, öyle çok fazla dokunmadık. Tabii günümüze geldiğimiz takdirde, sosyal haklar açısından baktığımızda bu ülkeler açısından tabii ekonomik refahın getirdiği bir sonuç. Yani ülkenizin ekonomik durumu iyi ise vatandaşlarınıza verdiğiniz sosyal haklar da o derece iyi olacaktır. Az önce örneğini verdik; Cenevre Konvansiyonu'na göre bir sığınmacı oradaki vatandaşların sahip olduğu haklara mümkün mertebe eşit değerde sahip olması gerekiyor. Sosyal haklar bakımından da. Ancak bilhassa 2008 krizinden sonra, -aslında bu 2000'li yıllardan itibaren başladı- Batı devletlerinde, Avrupa'daki ekonomik göstergelerin kötüye gitmesi bilhassa yaşanan nüfus ve genç nüfus yoksunluğu, üretimde düşülen sıkıntılar nedeniyle ekonomik darboğazda

bulunan ülkeler sosyal haklarda kısıtlamaya gitti. Bunu kendi vatandaşları için de yapıyorlar. Dolayısıyla bunu yaparken mülteciler için de, sığınmacılar için de aynı uygulamaları yapıyorlar. Örneğin daha önceleri bir mülteci için aylık, haftalık veya iki haftalık cep harçlığı şeklinde para verilirken bugün mültecilere artık para verilmiyor. İlk kabul yerlerinde veya sonraki gittikleri kamplarda doğrudan eşya yardımı, giyecek, yiyecek yardımı yapıldığı gibi, para yerine geçen ama sadece belirli eşyaları alabilecekleri fişler, makbuzlar dağıtılıyor. Yani yine son gittiğimde yaşanan bir olayı anlattılar bana; adama bir bedel, bir makbuz vermişler. Gariban çocukları ile birlikte bir mağazaya girmiş, çocuklarına yiyecek almış ve onu vermiş. Ve sonuçta orada o makbuzun geçmediğini öğrenince büyük bir hayal kırıklığına uğramış. Allah'tan orada başka bir Müslüman onun o durumunu görmüş, yine o çocukların ihtiyaçlarının bir kısmını karşılamış. Böyle bir şey anlattılar. Yani statüde de sosyal haklarda da çok büyük değişiklikler var. Örneğin, Almanya yine 24 Eylül 2015 tarihinde yapılan o görüşmelerde aldığı kararla; mültecilerin bu başvurularını sonuçlandırmayı hızlandırmayı düşünüyor. Örneğin, ilk başvuruyu ülkeye geldiği anda sınır kapılarında almayı düşünüyor ve insanları sınır kapılarında kuracakları kamplarda bir hafta bilemediniz on gün tuttuktan sonra, bunları reddedip, geldikleri ülkelere gönderemeyeceklerine göre, kendi ilan ettikleri güvenli ülkelere gönderecekler. Nereler bunlar: Kosova, Karadağ ve Arnavutluk. Türkiye de bu güvenli ülkeler listesine dâhil. Bir de Türkiye bu geri kabul anlaşmasını da imzaladığı için Avrupa ülkeleri sığınmacıları artık buralara geri gönderme imkânına sahip. Yani Avrupa'nın planladığı şey bu. Yine 23 Eylül 2015'te 123 bin mülteciyi dağıttılar. Slovenya'nın payına 870 kişi düştü ama Avrupa Konseyi'nde ortak karar alınarak dağıtılmasına rağmen Slovenya bu insanları kabul etmedi. Tabi çok çeşitli şeyler var, sadece bu insanlar değil, gelecekte bu sayıların artacağını hesap ediyorlar. Yani Almanya'daki 800 bin mülteci alacağız ifadesi tahmini bir rakam.

Yanılmaz: Yıl sonuna kadar..

Dilbirliği: Yıl sonuna kadar değil, 2016 sonuna kadar. Metin elimde burada, 2016 sonuna kadar 800 bin mültecinin Almanya'ya başvurma ihtimali düşüncesinden hareket ederek. Yani savaş bölgelerindeki durumların daha da kötüleşeceği ve 2016 yılı sonuna kadar 800 bin sığınmacının, mültecinin Almanya'ya müracaatta bulunabileceğinin hesabını yaparak çalışmalarını yürütüyorlar. Yani

tamamen tahminler üzerinden yapılıyor bu. Ama kendi ülkelerine gelişin de engellenmesi maksadıyla da Türkiye, Yunanistan, İtalya gibi bu insanların ilk geldiği ya da transit olarak kullandığı ülkelerde hayatlarını güvenli bir şekilde sürdürbilmeleri için planlar yapıyorlar. Yani Avrupa bu açıdan (mülteciler-sığınmacılar açısından) baktığımızda kaba tabirle, şu anda bile medyada algı oluşturmalarına rağmen, pozitif bir algı ile hareket etmelerine rağmen ipe un seriyorlar. Bu açıdan da Türkiye'nin üzerine düşen adil bir şekilde bu insanlar için bir politika geliştirmesi, üretmesidir.

Erdoğan: Türkiye'nin kendi göçmen politikasını geliştirmesi gerekiyor...

Dilbirliği: Kendi göçmen politikasının olması gerekiyor. Yani tamamen Avrupa'dan bağımsız. Zaten şimdiye kadar tamamen Avrupa'dan bağımsız yürütüldü bu çalışmalar. Hiçbir şekilde gelip burada övüp gitmeleri bir şey değiştirmedir. Rakamlar belli, kimin ne kadar mülteci aldığı belli, kimde ne kadar kayıtlı insan var o da belli. Birleşmiş Milletler Türkiye'ye yardımda Avrupa ülkelerine veya diğer ülkelere davrandığı kadar bonkör de davranmıyor. Bunu nerdeyse Türkiye bütünüyle tek başına karşılıyor. Şu aşamada sadece yapılması gereken, bu insanların burada kalıcı olduğu düşüncesinden hareketle, buna yönelik bir politika üretilmesi gerekiyor. Ve buna yönelik hukuki düzenlemelerin de acil bir şekilde hayata geçirilmesi gerekiyor.

Erdoğan: Muaz Bey, Muhterem Bey'in baştaki Almanya örneğinde hem sosyal kabul var, hem de karşı protestolar oluşmuş, hatta göçmen yurtlarının yakılması gibi örnekler oluşmuş. Türkiye'de durum nedir, yani göçmenlerin Türkiye'deki sosyal kabulüne ilişkin elimizdeki veriler nedir veya dışlanma söz konusu mu?

Yanılmaz: Bu anlamda net veriler söz konusu değil. İstatistiki veriler ortaya çıkmış değil. Fakat bir takım fiili gerçekler var. Bu anlamda ilk söyleyebileceğimiz şey; başlangıç itibarıyla Türkiye'ye gelen Suriyelilerin toplum nezdindeki karşılığı ve kabulü çok farklı bir düzeyde idi. Bugün o hassasiyet, o kabul yerini birazcık tepkiye bırakmış durumda. Bunun birden fazla sebebi var. Birincisi, dediğimiz gibi Türkiye'de bulunan Suriyelilerle ilgili yasal olarak net bir çerçeve çizilemediği için, bir statüye kavuşturulamadıkları için ister istemez bir takım çatışmalara sebebiyet veriyorlar. Yani mesela en temel olarak artık işverenler çok daha ucuz işgücü olarak, kayıt dışı bir şekilde çalıştırabilecekleri Suriyelileri

tercih ediyorlar. Ev sahipleri çok daha yüksek fiyatlarla, çok fazla kişinin bir arada yaşayabileceği Suriyelilere evlerini kiralamaya çalışıyorlar. Bütün bunlar toplumda bir tepkiye, huzursuzluğa sebebiyet vermeye başladı. Dolayısıyla son zamanlarda toplumda bunu gözlemliyoruz. Toplumun bir tepkisi de oluşmaya başlıyor Suriyelilere karşı. Fakat genel itibariyle konuşacak olursak; Türkiye’de hala hem benzer kültürel kodlardan, dini ortak referanstan hareket etmekten dolayı Suriyelilere karşı ciddi anlamda Almanya’da yaşananlara benzer ırkçı, ciddi sonuçları olan saldırıların olduğunu görmüyoruz.

Böyle bir sosyal tepki söz konusu değil. Tam aksine Türkiye sosyal yapı itibariyle Suriyelileri hala benimseyen, bir takım projelerle aileleri eşleştiren, toplum içerisinde olumlu faaliyetler de yürütülüyor; bir Suriyeli aile bir Türkiyeli aile ile eşleştiriliyor ve Türkiyeli aile onların ihtiyaçlarını karşılıyor vs. böyle bir fiili durum söz konusu. Fakat bunu şuraya bağlamak lazım; bütün bunlar aslında Türkiye’yi yasal bir uyum politikasına, entegrasyon politikasına bağlama zorunluluğunu ortaya çıkartıyor. Yani biz ne olursa olsun, Türkiye’de yaşayan Suriyelileri Türkiye’nin ekonomisine, çalışma hayatına, sosyal, siyasal, kültürel hayatına katkı sunabilecek bir pozisyona getirebilmemiz gerekiyor. Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin kendi toplumumuzla çatışmadan, uyum içerisinde yaşamalarını sağlayabilmemiz için, kendi toplumumuzun da Suriyelilere bakış açısını kontrol etmemiz gerekiyor. Bütün bunlardan dolayı kesinlikle bir uyum politikasına, bir entegrasyon politikasına ihtiyacımız var. Ki, bu şu anda Türkiye’de müşavirlik düzeyinde ele alınan bir mesele. Oysa bunun artık bir bakanlık düzeyinde ele alınması gerekiyor. Çünkü sadece Suriye meselesini biraz incelediğimizde, bu çok kısa vadede ve yakın bir gelecekte çözülebilecek bir mesele değil. Dolayısıyla o süre zarfında Türkiye’de kalmış Suriyelilerin bilhassa da bir düzen kurmuş kişilerin kendi ülkelerine gideceklerini öngörmek, bu işin doğasına baktığımızda çok mümkün gözüküyor. Türkiye’nin bunu artık bir bakanlık düzeyinde ele alması gerekiyor. Ve şunun da altını çizmek lazım;

Türkiye’de kalmış Suriyelilerin bilhassa da bir düzen kurmuş kişilerin kendi ülkelerine gideceklerini öngörmek, bu işin doğasına baktığımızda çok mümkün gözüküyor. Türkiye’nin bunu artık bir bakanlık düzeyinde ele alması gerekiyor.

Erdoğan: Göç Politikaları Bakanlığı gibi..

Yanılmaz: Göç Politikaları Bakanlığı, Uyum Politikaları Bakanlığı.. artık ne şekilde isimlendirilirse. Yani bir bakanlık düzeyinde ele alarak daha spesifik kanunların, spesifik düzenlemelerin yapılması ve bu işin net bir yasal düzenlemeye kavuşturulması lazım. Hatta benim şahsi düşünceme göre; tıpkı Almanya’da olduğu gibi bu meselenin Türkiye’de anayasal bir güvenceye kavuşturulması lazım. Çünkü Türkiye’nin Anayasası itibariyle de Türkiye’de yaşayan yabancıların vatandaşlarla eşit haklara sahip olduğu fakat bu hakların, bu durumun uluslararası metinler ışığında ancak sınırlandırılabilceği öngörülüyor. Ve Türkiye’de bir takım kavram kargaşaları da var. Sığınmacı, Mülteci, Şartlı Mülteci vs. vs. Dolayısıyla bir kere temel olarak Türkiye’deki bu kavram kargaşasını ortadan kaldırmak için, ikincil olarak da; o Göç Politikaları Bakanlığı’nda hazırlanacak bir çerçeve çizmesi açısından ve insan hakları bağlamında ileri bir adım atmak anlamında Türkiye’nin iltica hakkını anayasal bir hak olarak düzenlemesi lazım. Bu bakanlığın ihdasından önce bu hakkın anayasaya girmesi gerektiğini şahsi düşüncem olarak söylüyorum. Bu bakanlığın ilk görevinin de yine şahsi olarak; BMMYK gibi, ION gibi örgütler mülteci meselesini çözemeyeceklerini..

Erdoğan: Bu örgütleri açar mısınız?

Yanılmaz: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Dünya Gıda Örgütü, Dünya Göç Örgütü gibi örgütlerin meseleye çözüm odaklı yaklaşmak yerine çok ikircikli politikalarla yaklaştıklarını her olayda bir kez daha görüyoruz. Yani Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, (BMMYK) suyun olmadığı Somali’de dış macunu dağıtacak kadar meseleye yabancı bir politika izliyor. Nitekim Türkiye’deki hemen hemen bütün sempozyumlara katılırlar ve sadece Türkiye’yi öven açıklamalar yaparlar. Mesela Merkel’in bir takım açıklamaları oldu; biz yardım edelim falan diye. Ancak Avrupa bugüne kadar Türkiye’ye 175 milyon euro ayırmışken, henüz 55 milyon euro vermiş durumda. Türkiye 7.2 milyar dolar harcama yapmış durumda. Bütün bunlara baktığımızda bu meselenin BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) ve AB tarafından aslında insan haklarının temel kaygıları olarak değil, tamamen konjonktürel kaygılarla değerlendirildiğini görüyoruz. Dolayısıyla ilk fırsatta, ilk sıkıştıkları zamanda, başta 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin temel hükümleri olmak üzere her şeyi yeniden tartışacaklar. Nitekim Avrupa’da bir sürü lider, mesela

Hollanda, İtalya, İngiltere, Almanya ilk olarak şunu dedi. “Avrupa dışından gelen mültecileri kabul etmeyin”. İkinci olarak da, Avrupa’ya gelen kişileri önce Mısır-Tunus formülünü ortaya attılar, sonra da Türkiye-İzmir formülünü ortaya attılar; “mültecileri buralarda toplayalım, buradan istediklerimizi seçerek alalım.” Yani tamamen insan haklarına ve evrensel ilkelere aykırı bir tavır ve tutumla hareket ediyorlar. Oysa bu örgütlerin bu meseleyi çözecek bir zihni altyapıya sahip olmadıklarını aslında göstermiş oluyorlar. Türkiye’nin kuracağı bir göç politikaları bakanlığı bence yeni bir uluslararası mülteci örgütüne de öncülük yapması gerekiyor. Yeni bir örgütlenme içerisine girmesi gerekiyor. Türkiye’nin sadece tek seferde 2 milyon 200 bin mülteciyi alarak, bir gecede 130 bin Kobaniliyi Türkiye’ye alarak dünyaya verdiği insani ve vicdani dersi, somut politikalarla ve yeni bir örgütlenmenin öncülüğünü teşkil edecek şekilde kalıcı bir zemine de kavuşturması gerekiyor. Yoksa sadece bunu 2 milyon 200 bin mülteciyi alarak evet insani ve vicdani olarak çok önemli bir adım atmış oldu. Ama bunu sadece bu düzlemde bırakırsa bunun bir ehemmiyeti, bir kıymeti kalmayacak. Çünkü bu insanlar Türkiye’de bir takım mağduriyetleri hala yaşıyorlar. Başka ülkelere gittiklerinde aynı sıkıntıyı hala yaşıyorlar. Bunun, yeni bir uluslar arası örgütlenmeyle kalıcı bir çözüme kavuşturulması gerekiyor.

Erdoğan: *Hocam, son söz niyetine, siz Batı’nın ekonomik boyutu bir tez olarak kullandığımı söylediniz. Bu göçmenler gerçekten Batı kapitalizmi ve refahına tehdit oluşturduğu için mi karşı Batılı devletler? İkinci olarak Muaz Bey’in bahsettiği göçmenlerle ilgili o tedbirler alınırsa, göçmenler Türkiye’de çalışma hakkı elde ederlerse, bazılarının dillendirdiği gibi; Türk vatandaşın iş bulma, işe girme ihtimali yarıya mı iniyor? Bir Türk vatandaşı olarak bizim ekonomi pastasındaki payımız azalıyor mu? Böyle bir kaygı taşımamızın yeri var mı sosyolojik olarak?*

Adıgüzel: Türkiye aslında Avrupa ülkeleri gibi aslında hızla yaşlanan bir nüfusa sahip. Çok geçmeden, belki 10 yıl sonra Avrupa ülkelerinin ihtiyaç duyduğu gibi göçmen talep eden bir ülke haline gelecek Türkiye. Eğer nüfus artış hızı bu şekilde devam ederse. Çünkü nüfus yaşlandıkça bir işçi açığı ortaya çıkacak, bu çok bariz bir şey. Ekonomi konusundan bahsederseniz; Avrupa göçmen istemiyor değil, göçmen istiyor. Ancak bu göçmenler kontrolsüz değil, seçerek almak istiyor. Oysa Almanya’nın gerçekten 800 bin göçmene ihtiyacı var. Gerçekten

çalışacak insanlara ihtiyacı var. İşgücüne ihtiyaç var. Ancak bunların bilinçli ve kontrollü bir şekilde girişinin yapılması ve organizasyonunun yapılmasını istiyor. Türkiye'ye gelen bu iki milyonu aşkın göçmen içerisindeki, daha doğrusu Suriyeli 'geçici koruma' altındaki mülteciler içerisinde çok kalifiye insanlar varken, Türkiye gerekli yasal düzenleme ve gerekli altyapıyı hazırlamadığı için bunları kullanamıyor. Bahsettiğimiz çalışma sınırlılıkları sebebiyle bizim ihtiyacımız olan işgücünü kullanamıyoruz. İhtiyacımız olan derken; bizim doktora, mühendise, teknik elemana, ara elemana... bir sürü yeni işçiye ihtiyacımız var aslında. Doktor açığımız yok mu, bizim elbette var. Ama bu doktor açığını kapatmak için hiçbir şekilde göçmen olarak aldığımız bu insanları istihdam etmeyi düşünmüyoruz. Bunun kesinlikle gündeme getirilmesi lazım. Ancak konu Türkiye açısından daha çok yeni. Türkiye'nin karşılaştığı bu yoğun kitlesel göç, yeni bir göç ve Türkiye buna uyum sağlamakta biraz zorluk çekiyor olabilir. Bu çok doğal bir şey. Göç yasası 2013 yılında çıktı Türkiye'de. Bazı haklar bu göç yasasıyla birlikte verildi. Bundan önce böyle bir yasa hiç yoktu. Peki bu göçmenlerle, kaçaklarla kim ilgileniyordu; hangi masa bakıyordu buna; birinci muhatapları jandarmaydı, ikincisi de polisti. Bütün mültecilere ve sığınmacılara.. adına ne dersiniz deyin, Emniyet Müdürlüğü'ndeki Yabancılar Şube bakıyordu bunlara ya da jandarma bakıyordu. Bütün kayıtlar, işlemler askeri ve polisiye tedbirlerle yapılıyordu. Onun için 2013 yılında hazırlanan bu göç yasası devrim niteliğinde bir yasa Türkiye açısından. Bütün bu göçmenlik konusunu sivil alana çekmiş oldu yaptığı bu yasal düzenlemeyle. Bundan sonra atılacak daha yeni adımların olması lazım. Göçmenlerle ilgili konuların sivil alana geçirilmesinden sonra göçmenlerin haklarının da verilebileceği bir ileri aşamaya taşınması lazım. Bunun da bir geçiş süreci olduğunu düşünüyorum ben. Yani iç politikanın da az önce bahsettiğiniz o kaygının da giderilerek adım adım gitmesi lazım. Yani insanlar; Suriyeliler geldi işimizi elimizden aldı, fiyatlar pahalandı, kiralar şöyle oldu böyle oldu filan.. Bunlara karşı iç kamuoyunun da ikna edilerek gidilmesi lazım. Kamuoyunun ikna edilmemesi hükümetleri de sıkıntıya sokabilir. Avrupa'da bugün şiddetli bir ırkçılıktan bahsedebiliriz. Bunun en önemli sebeplerinden bir tanesi; gelen göçmenler. Göçmen akınıyla karşı karşıya kalmasıdır ülkedeki insanların. Yani İngiltere gibi bir ülkenin dahi en önemli seçim vaadi göçmenlerin geri gönderilmesi oldu. Amerika'daki başkanlık seçiminde başkan adayının seçim vaa-

di; göçmenlerin hepsini geri göndermek oluyor. Hiçbir göçmeni kabul etmeme üzerine kuruluyor. Hollanda öyle, İsviçre öyle, Almanya da öyle. Baktığımız zaman göçmenler bir güvenlik meselesi, bir tehdit olarak algılanmaya başlanıyor. Ki, Türkiye'ye baktığımız zaman Avrupa'dakinin kat kat fazla göçmeni misafir ederken, Türkiye'deki yöneticilerin, idarecilerin, hükümetin de elinin çok güçlü olmadığını, dolayısıyla hızlı gitmemesini, biraz yavaş hareket etmesini anlayışla karşılamak lazım bu anlamda. Kamuoyu ikna edilerek adımlar atılması lazım. Yoksa burada hükümet kendi başına gitsin, yapsın demek yerine; geride sivil toplum var, göçmen haklarıyla ilgili mücadele veren derneklerin de ön açıcı bazı çalışmalar yapması lazım. Özellikle muhalefet partilerinin bu konuda çalışmalar yapması lazım.

Erdoğan: Ve medya...

Adıgüzel: Medya üzerinde çalışmalar yapmak lazım. Muhalefet parti liderlerinin seçim vaadi olarak göçmenleri geri göndereceğini söylemesi kadar ayıplanacak bir şey yok. Ama Avrupa'da yapılan bu söylemlerin Türkiye'de de olduğunu görüyoruz.

Ve siz buna karşı, böyle bir muhalefete karşı, böyle bir direnişe karşı yeni bir karar alarak onlara bazı haklar vereceksiniz. Bu açıdan baktığımızda mevcut hükümetin elinin de çok rahat olmadığını görürüz. Dolayısıyla biraz daha anlayışla karşılamak lazım. Ama bu göç politikalarının da ileriye dönük olarak, 2015'te olmaz ama 2020'de bu göçmenlere ne tür haklar kazandıracığını, ülkede ne kadar yeni istihdama ihtiyacımız olduğuyula ilgili çalışmaların hazırlanması lazım. Dolayısıyla daha kreatif bir göç politikasının düzenlenmesi lazım.

Dilbirliği: Şimdi ben yine Almanya'dan örnek vereceğim; bir yandan konuşuyoruz işte; Almanya'nın ve Avrupa ülkelerinin göçmen sığınmacı kabul etmek istemediğini ama bir yandan da son yaşadığımız hadiseler baktığımızda yine kamuoyunun, daha doğrusu sıradan insanların pek çoğunun bu konuda yardıma hazır olduğunu görüyoruz. Yani halen Avrupa'da sığınmacılar açısından bir kabul, sığınmacıların kendi ülkelerinde bulunmalarına rıza gösterme mevcut. Fakat bilhassa bu son yıllarda artan ırkçı politikalar, başta Almanya olmak üzere pek çok ülkede parlamentolara kadar girmiş olması bir bakıma oradaki siyasilerin de

Almanya'nın Hamburg eyaletinde mültecilere kalacak yer bulabilmek maksadıyla, eyalet bölgedeki boş evleri kamulaştırma yetkisine sahip olacak bir yasa çıkarttı.

elinin zorlaştığını gösteriyor. Bir örnek vereceğim; örneğin Almanya'nın Hamburg eyaletinde mültecilere kalacak yer bulabilmek maksadıyla, eyalet bölgedeki boş evleri kamulaştırma yetkisine sahip olacak bir yasa çıkarttı. Yani kişiler eğer kendileri bu işi yapıyorsa; mültecilere ev vermiyorlarsa, bunları kamulaştırıp devlet eliyle kiralanması yoluna gidecek bir karar aldı. Gerçi Almanya'da Hamburg eyaleti küçük bir eyalettir. Ancak bu tür girişimler de var baktığınızda. Tabi ki de sayı olarak Türkiye ile kıyaslanmayacak kadar az. Bir de sosyal haklarla ilgili yine müracaatların kabul edilmesi veya geçici oturma müsaadesine sahip oldukları takdirde bu insanların çalışma imkanları bulunuyor. Kendi ekonomik

Bu sığınmacıların Müslüman ülkelerden gelmeleri, aslında konuşmamız gereken noktalardan biri. Avrupa'da bir yandan 'İslamofobi' yani İslam karşıtlığını tetiklemeyle bir paralellik söz konusu.

güçleriyle ayakta durabilmeleri söz konusu oluyor. Sosyal haklar bakımından, daha önceki tecrübelerden hareketle bu ülkelerde daha fazla sosyal hakka sahip olmaları bu insanlar açısından oldukça önemli bir durum. Bilhassa da kalifiye eleman açısından önemli. Az önce de örnek verdim; Avrupa'ya giden insanların gerçekten kalifiye elemanlar olması, bir yeni umuda doğru hareket etmeleri dikkatimizi çekiyor. Tabi bilhassa bu sığınmacıların Müslüman ülkelerden gelmeleri, aslında konuşmamız gereken noktalardan biri. Avrupa'da bir yandan 'İslamofobi' yani İslam karşıtlığını tetiklemeyle bir

paralellik söz konusu. Neden durup dururken mülteci yurtlarına saldırılar başladı, yani Suriyeli istemiyoruz veya belirli ülkelerden gelenleri istemiyoruz şeklinde ifadeler kullanılıyor bu tür aksiyonlarda. Baktığımızda ilk başlarda Suriyeli mültecileri alırken Almanya'nın 10 bin gibi bir rakam telaffuz etti ve bunda da bizatihi Hıristiyan olan Suriyelileri tercih etti. Bunları alıp Almanya'ya getirdi, hatta Almanya'da akrabası olanlara öncelik tanındığına şahit olduk. Çok farklı boyutları var aslında Avrupa açısından baktığımız zaman. Türkiye açısından baktığımızda; az önce Muaz Bey de söyledi, önemli olan bizim bütün Avrupa'dan ve bütün Birleşmiş Milletlerden bağımsız olarak kendi mülteci politikamızı, sığınmacı politikamızı, hatta yabancılar politikasını yeniden gözden geçirmemiz gerekiyor. Yani yabancı kavramını yeniden oluşturmamız gerekiyor. Mültecilerle birlikte, sığınmacılarla birlikte hangi hakların bu insanlara verilebileceğini oturup tartışmamız gerekiyor. Ve bunu hızlı bir şekilde yapmamız gerekiyor. Çünkü

eğer yasalar olayların arkasından gelirse hiçbir netice elde edilmez. Yani bir olay yaşanmadan yasa çıkarılmış olması gerekiyor ki bir verim elde edilsin, bir sonuç elde edilsin. Bu açıdan Türkiye'nin adil bir şekilde gerçekten mültecilerle ilgili, sığınmacılarla ilgili ve genel olarak da yabancılarla ilgili iyileştirmeye gitmesi, bir yasal düzenleme, bir yasal çerçeveye oturtulması gerekiyor. Yani Avrupa'da bizim için çok kullanıldığı için entegrasyon ifadesini sevmiyorum. Bu insanlar için medeni yaşam haklarının sunulması gerekiyor. Yasal çerçevede bu insanlara kendi yaşamlarını, kendi ayakları üzerinde durabilme haklarının bu insanlara sunulması gerekiyor. Benim çok sevdiğim bir söz var; "menschen sind nicht illegal" yani "insan gayri hukuki değildir." diye bir ifade. Ben bunu söyleyerek sözlerimi noktalıyorum.

Yanılmaz: Ben çok kısaca hemen şunu ifade edeyim, hocamın bıraktığı yerden. Aslında bizim bugün itibariyle yeni bir kavram tartışmasına da ihtiyacımız var. Mültecilik kavramının kendisini de artık tartışabilmemiz lazım. Aslında mülteci kavramı 1951'deki Cenevre Sözleşmesinden itibaren, II. Dünya Savaşından itibaren ortaya çıkan, Avrupa içerisindeki hareketliliği ifade etmek üzere aslında yapılan bir düzenlemenin ürünü. Bugün de biz her türlü uluslararası politikada görüyoruz. İsimlendirmelerde, nitelendirmelerde görüyoruz. Dolayısıyla bizim bir kere yeni bir kavram tartışmasına da ihtiyacımız var. İkinci olarak mülteci meselesinin örneklerine baktığımızda; Türkiye'de iktidarı gelen Suriyelileri vatandaş yaparak oy kullandığı yönünde eleştirenler oldu. Aynı şekilde Almanya'da Suriyelilere mülteci statüsünü hemen sağlayamazken, Türkiye'nin kırmızı bültenle aranan ve iadesini istediği PKK'lılara hemen mülteci statüsü verdi. Şimdi bu olayda bize aslında mülteci meselesinin bugün itibariyle taraflarca çok da bir yaşam hakkı bağlamında ve insani düzlemde değil, çok daha siyasi ve politik bir zeminin de malzemesi olarak aslında tartışıldığını, dolayısıyla bizim bugün tartıştığımız birçok politikanın arkasında, zemininde siyasi bir takım hesaplaşmaların olduğunu bize gösteriyor. Dolayısıyla mülteci yoğunluğunun ortaya çıkmasının en büyük sebeplerinden birisi bu bahsettiğimiz bir takım politik ve siyasi hamleler. Bu bağlamda bizim bu mülteci meselesini bu bağlamdan da ayrı, bu bağlamın da dışına taşıyarak, daha insani, daha vicdani ve yaşam haklarının öncelendiği bir bağlamda/düzlemde konuşabilecek bir zemini hazırlamamız gerekiyor. Buna kavuşturmamız gerekiyor.

Erdoğan: Ben kendi adıma bu toplantıdan çok istifade ettim. Dünyada yaşanan göç olgusuna dair bize medyada sunulan mülteci-göçmen algısı var idi. Bu algıyı değiştirdiniz, hepinize çok teşekkür ediyorum. Her toplantımızı bir öneriyle bitiriyoruz. Aslında bu toplantının önerileri kendiliğinden ortaya çıktı. Özellikle Türkiye'ye dair, içinde yaşadığımız ülkeye dair, göçmen politikalarının oluşturulmasına dair çok somut öneriler ortaya çıktı. Bu önerilerin dikkate alınması hepimizin tabii ki temennisi. Bir sonraki toplantıda görüşmek üzere diyerek bitiriyoruz.

Özgeçmişler

Doç. Dr. Yusuf ADIGÜZEL

1973 yılında Adana'nın Kozan ilçesinde doğdu. 1995'te Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'ni bitirdi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında lisansüstü (Yüksek Lisans 1998, Doktora 2004) çalışmalarını tamamladı. 2012'de Sosyoloji alanında Doçent unvanını aldı.

Kültür Endüstrisi, Almanya'daki Türk Kuruluşları ve Almanya Türklerinde Dil Din Kimlik isimli üç adet yayımlanmış kitabı bulunmaktadır. İletişim Sosyolojisi, Göç Çalışmaları, Avrupa'daki Türkler ve Türk Dernekleri, STK ve Gönüllülük gibi alanlarında akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve üç çocuk babası olan Adıgüzel, 2012 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Muhterem Dilbirliği

1969 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. 1993 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1994 yılında Kırıkkale Üniversitesi'nde 'Devletler Hukuku Anabilim Dalı'nda öğretim görevlisi olarak akademik hayata başladı. 1996 yılında master tezi çalışmalarında bulunmak için Almanya'ya seyahat etti. Uzun yıllar Almanya'da araştırmalarda bulunan Dilbirliği, 1999 yılında Kırıkkale Üniversitesi'ndeki görevinden ayrıldı. 2000'li yılların başında Almanya'da 'Hukuk Danışmanı' olarak mesleki hayatına devam etti. Fahri çalışmalar alanında 'İslam din dersleri hazırlama komisyonu üyesi ve hukuk danışmanlığı' ve 'dinler arası diyalog' gibi görevlerde yer aldı. uluslararası konferanslarda tebliğler sundu. Temel mesleki çalışma ve ilgi alanları arasında 'Alman Din ve Anayasa Hukuku, Alman Yabancılar Hukuku, AB – Türkiye Hukuku' gibi konular bulunmaktadır. Çok iyi düzeyde Almanca bilen Dilbirliği 'Dünya Bülteni'nin konuk yazarlarından. Evli ve dört çocuk babası olan Dilbirliği, 2014 yılı itibarıyla de doktora öğrenimini Kırıkkale Üniversitesi'nde devam ettirmektedir.

Muaz Yanılmaz

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezuniyetinin (2010) ardından EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)'de araştırmacı olarak çalışmaya başladı. Öğrenciliği süresince ve mezuniyeti sonrasında çeşitli sivil toplum kuruluşlarında insan hakları alanında çalışmalar yürüttü. Üniversitelerde Özgürlük Platformu'nun kurucu başkanlığı (2003), İnsan Hakları Araştırmaları Dergisi'nde editör yardımcılığı (2006), İlmî Etüdler Derneği'nde temel eğitimler koordinatörlüğü ve genel sekreterlik (2003–2008) görevlerinde bulundu. Çeşitli süreli yayınlarda akademik ve popüler yazıları yayımlandı. Meslek yaşamını serbest avukat olarak sürdürmektedir. Aile Eğitim Programı'nın (AEP) materyal geliştirme çalışmalarında görev almıştır. AEP Hukuk alanının "Hukuk Okuryazarlığı" modülünün katılımcı kitabının da yazarıdır. Halen Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

> DÜBAM DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

AVRUPA KAPILARINDA GÖÇMENLER Sorunlar, Nedenleri ve Geleceği

Moderatör: Aynur ERDOĞAN

> 2015 EKİM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

